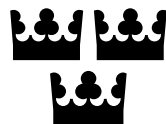

Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentspolitik

18

Förslag till statens budget för 2016

Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	11
2.1	Omfattning.....	11
2.2	Utgiftsutveckling.....	11
2.3	Skatteutgifter.....	12
2.4	Mål för utgiftsområdet	12
3	Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	13
3.1	Omfattning.....	13
3.2	Utgiftsutveckling.....	14
3.3	Skatteutgifter.....	15
3.4	Mål för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	16
3.5	Resultatredovisning	16
3.5.1	Resultat – Samhällsplanering.....	16
3.5.2	Resultat – Hållbar stadsutveckling	20
3.5.3	Resultat – Bostadsmarknad	21
3.5.4	Resultat – Byggande.....	24
3.5.5	Resultat – Lantmäteriverksamhet	28
3.5.6	Forskningsfrågor.....	31
3.5.7	Analyser och slutsatser	32
3.6	Politikens inriktning.....	38
3.7	Budgetförslag	41
3.7.1	1:1 Bostadspolitisk utveckling	41
3.7.2	1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	42
3.7.3	1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43
3.7.4	1:5 Boverket	43
3.7.5	1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	45
3.7.6	1:7 Statens geotekniska institut	46
3.7.7	1:8 Lantmäteriet	46
3.7.8	1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum	47
3.7.9	1:12 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	48
3.7.10	1:13 Upprustning av skollokaler	49

3.7.11	1:14 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande	50
3.7.12	1:15 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	51
4	Konsumentpolitik	53
4.1	Omfattning	53
4.2	Utgiftsutveckling.....	53
4.3	Mål för området.....	54
4.4	Resultatredovisning.....	54
4.4.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	54
4.4.2	Resultat	55
4.4.3	Analys och slutsatser.....	59
4.5	Politikens inriktning.....	59
4.6	Budgetförslag.....	65
4.6.1	2:1 Marknadsdomstolen.....	65
4.6.2	2:2 Konsumentverket	65
4.6.3	2:3 Allmänna reklamationsnämnden.....	66
4.6.4	2:4 Fastighetsmäklarinspektionen.....	67
4.6.5	2:5 Åtgärder på konsumentområdet	68
4.6.6	2:6 Bidrag till miljömärkning av produkter	68

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	10
Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	11
Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2016–2019. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	12
Tabell 2.3 Ramnivå 2016 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	12
Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet.....	14
Tabell 3.2 Skatteutgifter inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet.....	15
Tabell 3.3 Antal antagna översiktsplaner.....	17
Tabell 3.4 Antal antagna detaljplaner.....	17
Tabell 3.5 Regeringens förvaltningsärenden inom samhällsplaneringsområdet.....	18
Tabell 3.6 Andel av befolkningen som bor inom 1000 meter från vissa servicefunktioner.....	18
Tabell 3.7 Antal påbörjade bostäder	22
Tabell 3.8 Fördelning av upplåtelseformer 2014	22
Tabell 3.9 Kreditgarantier för bostadsbyggande	22
Tabell 3.10 Antal beviljade bygglov	25
Tabell 3.11 Räntabilitet på eget kapital i byggsektorn	25
Tabell 3.12 Total energianvändning (temperaturkorrigerad användning för uppvärmning och varmvatten samt övrig elanvändning) kWh/m ² A _{temp}	26
Tabell 3.13 Genomsnittlig energiprestanda (kWh/kvm) ackumulerat.....	26
Tabell 3.14 Genomsnittlig energiprestanda (kWh/kvm) per nybyggnadsår.....	26
Tabell 3.15 Antal byggnader som energideklarerats med klass A och B	26
Tabell 3.16 Inkomna och avslutade ärenden samt ärendebalanser vid årets slut.....	28
Tabell 3.17 Handläggningstider för enklare förrättningsåtgärder	28
Tabell 3.18 Kostnader för enklare förrättningsåtgärder	29
Tabell 3.19 Överklagade och återförvisade ärenden	29
Tabell 3.20 Intäkter från uppdragsverksamhet i anslutning till fastighetsbildning.....	31
Tabell 3.21 Intäkter från tjänsteexport	31
Tabell 3.22 Anslagsutveckling 1:1 Bostadspolitisk utveckling.....	41
Tabell 3.23 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:1 Bostadspolitisk utveckling.....	41
Tabell 3.24 Anslagsutveckling 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	42
Tabell 3.25 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	42
Tabell 3.26 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	43

Tabell 3.27 Anslagsutveckling 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad.....	43
Tabell 3.28 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad.....	43
Tabell 3.29 Anslagsutveckling 1:5 Boverket	43
Tabell 3.30 Offentligrättslig verksamhet.....	44
Tabell 3.31 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:5 Boverket	45
Tabell 3.32 Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	45
Tabell 3.33 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	45
Tabell 3.34 Anslagsutveckling 1:7 Statens geotekniska institut	46
Tabell 3.35 Uppdragsverksamhet	46
Tabell 3.36 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:7 Statens geotekniska institut.....	46
Tabell 3.37 Anslagsutveckling 1:8 Lantmäteriet	46
Tabell 3.38 Offentligrättslig verksamhet.....	47
Tabell 3.39 Uppdragsverksamhet	47
Tabell 3.40 Övrig avgiftsfinansierad verksamhet.....	47
Tabell 3.41 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:8 Lantmäteriet.....	47
Tabell 3.42 Anslagsutveckling 1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum.....	47
Tabell 3.43 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum	48
Tabell 3.44 Anslagsutveckling 1:12 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	48
Tabell 3.45 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:12 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer.....	49
Tabell 3.46 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:12 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer.....	49
Tabell 3.47 Anslagsutveckling 1:13 Upprustning av skollokaler.....	49
Tabell 3.48 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:13 Upprustning av skollokaler	50
Tabell 3.49 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:13 Upprustning av skollokaler	50
Tabell 3.50 Anslagsutveckling 1:14 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande...50	
Tabell 3.51 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:14 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande.....	51
Tabell 3.52 Anslagsutveckling 1:15 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	51
Tabell 3.53 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:15 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	52
Tabell 3.54 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:15 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	52
Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom konsumentpolitik.....	53
Tabell 4.2 Allmänna reklamationsnämndens ärenden	57
Tabell 4.3 Anslagsutveckling 2:1 Marknadsdomstolen	65
Tabell 4.4 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 2:1 Marknadsdomstolen	65
Tabell 4.5 Anslagsutveckling 2:2 Konsumentverket	65
Tabell 4.6 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 2:2 Konsumentverket.....	66
Tabell 4.7 Anslagsutveckling 2:3 Allmänna reklamationsnämnden	66

Tabell 4.8 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 2:3 Allmänna reklamationsnämnden	66
Tabell 4.9 Anslagsutveckling 2:4 Fastighetsmäklarinspektionen.....	67
Tabell 4.10 Offentligrättslig verksamhet.....	67
Tabell 4.11 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 2:4 Fastighetsmäklarinspektionen	67
Tabell 4.12 Anslagsutveckling 2:5 Åtgärder på konsumentområdet	68
Tabell 4.13 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 2:5 Åtgärder på konsumentområdet	68
Tabell 4.14 Anslagsutveckling 2:6 Bidrag till miljömärkning av produkter	68
Tabell 4.15 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 2:6 Bidrag till miljömärkning av produkter	69

Diagramförteckning

Diagram 3.1 Antal påbörjade bostäder i relation till befolkningsutvecklingen.....	21
Diagram 3.2 Fördelning av ärendetyper i inskrivningsverksamheten.....	30
Diagram 3.3 Genomsnittligt antal köddagar	31

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 50 000 000 kronor 2017–2024 (avsnitt 3.7.2),
2. bemyndigar regeringen att under 2016 ikläda staten betalningsansvar för kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden och kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 10 000 000 000 kronor (avsnitt 3.7.4),
3. bemyndigar regeringen att under 2016 ikläda staten betalningsansvar för kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för förvärv av bostad (förvärvsgarantier) som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 5 000 000 000 kronor (avsnitt 3.7.4),
4. bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:12 *Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utombusmiljöer* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 kronor 2017–2019 (avsnitt 3.7.9),
5. bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:13 *Upprustning av skollokaler* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 700 000 000 kronor 2017 och 2018 (avsnitt 3.7.10),
6. bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:15 *Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 000 kronor 2017–2019 (avsnitt 3.7.12),
7. godkänner målet för Konsumentpolitik (avsnitt 4.3),
8. för budgetåret 2016 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag		
1:1	Bostadspolitisk utveckling	24 000
1:2	Omstrukturerings av kommunala bostadsföretag	99 500
1:3	Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43 000
1:5	Boverket	216 379
1:6	Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	3 000
1:7	Statens geotekniska institut	45 239
1:8	Lantmäteriet	509 781
1:11	Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum	11 000
1:12	Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	1 000 000
1:13	Upprustning av skollokaler	830 000
1:14	Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande	1 850 000
1:15	Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	2 200 000
2:1	Marknadsdomstolen	7 413
2:2	Konsumentverket	141 749
2:3	Allmänna reklamationsnämnden	42 178
2:4	Fastighetsmäklarinspektionen	17 952
2:5	Åtgärder på konsumentområdet	18 459
2:6	Bidrag till miljömärkning av produkter	4 374
Summa		7 064 024

2 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 18 är uppdelat i två områden: Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet (avsnitt 3) samt Konsumentpolitik (avsnitt 4). I respektive avsnitt redogörs närmare för vad som omfattas av området.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2014	Budget 2015 ¹	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	833	975	848	6 832	6 776	6 785	6 470
Konsumentpolitik	210	217	216	232	228	230	234
Äldreanslag	33	32	26	0	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	1 076	1 224	1 090	7 064	7 004	7 015	6 704

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2016–2019.
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning
och byggande samt konsumentpolitik**

Miljoner kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	1 208	1 208	1 208	1 208
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	16	27	43	62
Beslut	5 840	5 769	5 764	5 434
Överföring till/från andra utgifts- områden		0	0	0
Övrigt			0	0
Ny ramnivå	7 064	7 004	7 015	6 704

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 7 064 miljoner kronor 2016. I jämförelse med de anvisade medlen för 2015 ökar ramen för utgiftsområdet med 5 856 miljoner kronor. Förändringen förklaras i huvudsak av att följande stöd införs 2016: stöd till energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer, stöd till upprustning av skollokalerna, stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande samt investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.

**Tabell 2.3 Ramnivå 2016 realekonomiskt fördelad.
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning
och byggande samt konsumentpolitik**

Miljoner kronor

	2016
Transfereringar ¹	6 065
Verksamhetsutgifter ²	991
Investeringar ³	8
Summa ramnivå	7 064

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2014 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

Transfereringar i form av stöd för ökat bostadsbyggande, stöd för energieffektivisering av flerbostadshus och stöd för upprustning av skollokalerna, utgör den större andelen av ramen.

2.3 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 18 redovisas normalt i huvudsak på budgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter. En skatteutgift uppstår om skatteuttaget för en viss grupp eller en viss kategori av skattebetalare är lägre än vad som är förenligt med normen inom ett visst skatteslag. Förutom skatteutgifter redovisas i förekommande fall även skattesanktioner, där skatteuttaget är högre än den angivna normen inom skattelaget. Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika områden som t.ex. konjunktur-, bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa skatteutgifter påverkar budgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. En utförlig beskrivning av redovisningen av skatteutgifterna har redovisats i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2015 (skr. 2014/15:98). I det följande redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 18.

2.4 Mål för utgiftsområdet

Målet för Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:CU1, rskr. 2011/12:89).

Målet för Konsumentpolitik är att konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:CU1, rskr. 2008/09:118).

3 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

3.1 Omfattning

Området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet omfattar drygt 6,8 miljarder kronor i anslag. Myndigheterna Boverket, Lantmäteriet och Statens geotekniska institut ingår i området, som även omfattar stora statliga garantiåtaganden och skatteutgifter. Vidare hör Statens Bostadsomvandling AB och Swedesurvey AB till området.

Huvuddelen av anslagen avser transfereringar i form av stöd till energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer, stöd till upprustning av skollokaler, stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande samt investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.

Inom området bedrivs internationellt samarbete som bl.a. avser deltagande i verksamhet som drivs inom Förenta nationerna (UN-HABITAT och UNECE) och Europeiska unionen.

Området har beröringspunkter med flera andra områden. Frågor om människors hälsa, infrastruktur, miljö- och naturvård samt energi har stor betydelse för området. Bostadsbidragen inom den ekonomiska familjepolitiken liksom integrationspolitiken har anknytningar till genomförandet av bostadspolitik. Detsamma kan sägas om den regionala tillväxtpolitiken och verksamheten inom den kommunala sektorn. Vidare ingår även frågor om kompetens och konkurrens i området, vilka berör flera andra utgiftsområden.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Miljoner kronor

	Utfall 2014	Budget 2015 ¹	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet							
1:1 Bostadspolitisk utveckling	19	17	17	24	24	20	20
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	14	100	15	100	100	100	100
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	1	43	5	43	43	43	43
1:5 Boverket	230	225	227	216	219	222	227
1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	24	12	11	3	0	0	0
1:7 Statens geotekniska institut	45	45	43	45	46	47	48
1:8 Lantmäteriet	495	503	502	510	515	523	533
1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum	6	16	16	11	0	0	0
1:12 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer		0	0	1 000	1 000	1 000	1 000
1:13 Upprustning av skollokaler		15	15	830	330	330	0
1:14 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande		0	0	1 850	1 800	1 300	1 300
1:15 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande		0	0	2 200	2 700	3 200	3 200
Summa Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	833	975	848	6 832	6 776	6 785	6 470
Äldreanslag							
2015 1:4 Innovativt byggande	19	20	12	0	0	0	0
2015 1:9 Statens va-nämnd	9	10	10	0	0	0	0
2015 1:10 Stöd gällande utveckling i strandnära lägen	4	2	5	0	0	0	0
Summa Äldreanslag	33	32	26	0	0	0	0

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

3.3 Skatteutgifter

Tabell 3.2 Skatteutgifter inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmåteriverksamhet

Miljoner kronor

	2015	2016
Avkastning eget hem	13 220	13 460
Avkastning bostadsrättsfastighet	6 720	6 770
Nedsatt kapitalvinst vid försäljning av eget hem och bostadsrätt	8 780	8 190
Nedsatt fastighetsavgift småhus	770	790
Nedsatt fastighetsavgift hyreshus	140	140
Nedsatt fastighetsavgift ägarlägenheter	0	0
Ränteutgifter för egna hem	-	-
Försäljning av tomtmark och byggnader	1 620	1 660
Uttagsbeskattning avseende vissa fastighetstjänster	-	-
Begränsad fastighetsavgift för pensionärer	220	210
Fastighetsskatt på konventionellt beskattade hyreshus och småhus	-1 310	-1 330
Totalt för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmåteriverksamhet	30 160	29 890

Avkastning eget hem

Med eget hem avses ett småhus som inte upplåts med hyresrätt eller bostadsrätt. Den direkta avkastningen i form av boendet i eget hem beskattas inte som inkomst av kapital. Däremot tas kommunal fastighetsavgift ut på bostäder enligt lagen (2007:1398) om kommunal fastighetsavgift. Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 15 åren, se nedan. Direktavkastningen antas schablonmässigt motsvara marknadsvärdet på egnahemsfastigheten multiplicerat med två procentenheter. Skatteutgiften utgörs av skillnaden mellan kapitalskatt på fastighetens reala direktavkastning och fastighetsavgift utan nedsättningar.

Avkastning bostadsrättsfastighet

Den direkta avkastningen i form av boendet i privatbostadsföretag (äkta bostadsrättsförening) beskattas inte som inkomst av kapital (42 kap. 28 § inkomstskattelagen). Däremot tas kommunal fastighetsavgift ut på bostäder enligt lagen (2007:1398) om kommunal fastighetsavgift.

Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 15 åren, se nedan. Direktavkastningen antas schablonmässigt motsvara det sammanlagda marknadsvärdet på privatbostadsföretagets bostadsrättslägenheter multiplicerat med två procentenheter. Skatteutgiften utgörs av skillnaden mellan kapitalskatt på fastighetens reala direktavkastning och fastighetsavgift utan nedsättningar.

Nedsatt kapitalvinstbeskattning vid försäljning av eget hem och bostadsrätt

Enligt 45 kap. 33 § och 46 kap. 18 § inkomstskattelagen (1999:1229) tas en andel på 22/30 av den kapitalvinst som realiseras vid försäljning av eget hem och bostadsrätt upp till beskattning i inkomstslaget kapital. Den återstående del som inte beskattas ger upphov till en skatteutgift som avser skatt på inkomst av kapital

Nedsatt fastighetsavgift för småhus, hyreshus och ägarlägenheten

Kommunal fastighetsavgift på bostäder tas ut enligt lagen (2007:1398) om kommunal fastighetsavgift. Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 15 åren. Varje byggnad tilldelas ett särskilt värdeår (som kan förändras genom ombyggnader). Nedsättningen av fastighetsavgiften innebär att för de 15 första inkomståren efter värdeåret tas ingen fastighetsavgift ut för småhusenheter, hyreshusenheter och ägarlägenheter med värdeår 2012 eller senare. För småhusenheter, hyreshusenheter och ägarlägenheter med värdeår tidigare än 2012 utgår ingen fastighetsavgift för de fem första inkomståren efter värdeåret och för de därpå följande fem åren är avgiften nedsatt till hälften. Skatteutgiften utgörs av nedsättningen av fastighetsavgift på småhusenheter, hyreshusenheter och ägarlägenheter med värdeår 2005 eller senare.

Ränteutgifter för egna hem

Enligt 42 kap. 1 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska samtliga ränteutgifter dras av. Enligt normen ska endast ränteutgifter för lån

till investeringar där avkastningen är skattepliktig få dras av. Detta innebär att ränteutgifter för egnahem är en skatteutgift i den mån fastighetsavgiften understiger avkastningen från egnahem multiplicerat med en skattesats på 30 procent. Skatteutgiften avser skatt på inkomst av kapital.

Försäljning av tomtmark och byggnader

Försäljning av fastigheter är enligt 3 kap. 2 § mervärdesskattelagen (1994:200) undantagen från mervärdesskatteplikt. Vid försäljning av nybyggda en- och flerbostadshus är det förädlingsvärde som uppstår vid försäljningen undantaget från mervärdesskatt, trots att det enligt normen borde beskattas. Undantaget ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Uttagsbeskattning avseende vissa fastighetstjänster

Vissa fastighetstjänster som utförs av en ägare till en näringsfastighet (t.ex. ett hyreshus) som inte är skattskyldig till mervärdesskatt för fastigheten och där lönekostnaden för dessa tjänster inte överstiger 300 000 kronor (inklusive avgifter som grundas på lönen) under ett år, är mervärdesskattebefriade. Enligt 2 kap. 8 § mervärdesskattelagen (1994:200) görs det en så kallad uttagsbeskattning, en mervärdesbeskattning om 25 procent, för tjänster som fastighetsägaren utför åt sig själv på den egna fastigheten där lönekostnaden överstiger 300 000 kronor per år. Skatteutgiften avser den mervärdesskattebefriade kostnaden för tjänster under detta belopp.

Begränsad fastighetsskatt för pensionärer

Från och med 2008 är fastighetsavgiften på småhus som används som permanentbostad begränsad för pensionärer. Personer som vid ingången av året har fyllt 65 år eller som under året uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning ska maximalt behöva betala 4 procent av sin inkomst i fastighetsavgift (lagen [2008:826] om skattere- duktion för kommunal fastighetsavgift). Reglerna omfattar även personer som fått ersättning enligt lagstiftning om social trygghet i annan stat

inom EES om den kan jämföras med sjuk- eller aktivitetsersättning. Fastighetsavgiften kan som mest reduceras till ett med prisbasbeloppet indexerat spärrbelopp. För 2015 uppgår detta till 3 038 kronor. Begränsningen utgör en skatteutgift, som avser skatt på inkomst av kapital.

Fastighetsskatt på konventionellt beskattade hyreshus och småhus

Enligt 3 § lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt samt 3 § lagen (2007:1398) om kommunal fastighetsavgift ska statlig fastighetsskatt respektive kommunal fastighetsavgift betalas för vissa hyreshus, ägarlägenheter och småhus. Skatten på dessa fastigheter är en objektskatt som enbart träffar fastighetskapital. Eftersom intäkterna beskattas som inkomst av näringsverksamhet utgör fastighetsskatten (som är avdragsgill mot intäkterna), till den del den inte reducerar inkomstskatten, en skattesanktion.

3.4 Mål för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Se avsnitt 2.4.

3.5 Resultatredovisning

Med utgångspunkt från det övergripande målet anges delmål för områdena samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet. Resultatet redovisas för nämnda områden och forskningsfrågor.

Ett utvecklingsarbete pågår för att hitta lämpliga indikatorer för de olika delmålen. I föreliggande proposition anges indikatorer för vissa delmål och områden.

3.5.1 Resultat – Samhällsplanering

Delmål för området samhällsplanering är:

- En tydlig roll för fysisk planering i arbetet för en hållbar utveckling av städer, tätorter och landsbygd.

- Ett regelverk och andra styrmedel som på bästa sätt tillgodoser kraven på effektivitet samtidigt som rättssäkerhet och medborgerligt inflytande säkerställs.
- Goda förutsättningar för byggande av bostäder och lokaler, etablering av företag och för annat samhällsbyggande samtidigt som en god livsmiljö tryggas.

Resultatindikatorer

- Tillgänglighet
- Planeringsaktivitet

Resultatredovisningen förs utifrån ovan nämnda mål.

Samhällsplaneringen är också ett viktigt verktyg för att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet. Resultatredovisningen beträffande miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö finns under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Utvecklingen av den kommunala planeringen

Antalet antagna översiktsplaner ökar något

År 2014 antogs 33 översiktsplaner jämfört med 2013 då 26 översiktsplaner antogs. En tredjedel av landets kommuner har översiktsplaner som antogs under den senaste mandatperioden. En knapp fjärdedel av de gällande översiktsplanerna antogs under mandatperioden dessförinnan, dvs. 2007–2010. Det är nu 51 kommuner (19 procent) som har en översiktsplan som antogs under 1990-talet.

I tabell 3.3 visas antalet antagna översiktsplaner under åren 2010–2014.

Tabell 3.3 Antal antagna översiktsplaner

Årtal	Antagna översiktsplaner
2010	34
2011	24
2012	22
2013	26
2014	33

Källa: Boverket.

Under den förra mandatperioden har 75 kommuner prövat översiktsplanens aktualitet. 105 kommuner har under samma tid antagit en ny översiktsplan. Ett stort antal kommuner har

således inte tagit ställning till översiktsplanens aktualitet. Enligt Boverket kan detta bero på att vissa kommuner bedömer att översiktsplanen är inaktuell på grund av att den är gammal. Dessa kommuner lägger därför inte tid på aktualitetsprövningen utan börjar direkt arbeta med att ta fram en ny översiktsplan, alternativt arbetar kommunen med att fördjupa delar av översiktsplanen.

Nedgången i kommunernas planeringsaktivitet har brutits

Planeringsaktiviteten i Sverige har minskat under flera år. Under åren 2005–2009 låg antalet antagna detaljplaner stadigt över 2 000 detaljplaner per år, men har därefter sjunkit. Efter bottenåret 2011, när endast 1 703 detaljplaner antogs, visar redovisningar från Boverket att den kommunala planeringsaktiviteten börjar återgå till mer normala nivåer.

I tabell 3.4 redovisas antalet detaljplaner som har antagits under åren 2010–2014.

Tabell 3.4 Antal antagna detaljplaner

Årtal	Antagna detaljplaner
2010	1941
2011	1703
2012	1753
2013	1770
2014	1839

Källa: Boverket.

Prövningen av överklagade kommunala beslut

Länsstyrelsens handläggningstider för överklagade planer förkortas

Det är väsentligt att den tid det tar för överinstanserna att pröva ett överklagat kommunalt beslut att t.ex. anta en detaljplan kan ske så enkelt och snabbt som möjligt, dock utan att rättssäkerheten eftersätts. Regeringen har fastställt inriktningsmål beträffande länsstyrelsernas handläggning av överklagade ärenden avseende kommunala beslut om detaljplaner och områdesbestämmelser. Därvid ska:

- 75 procent vara avgjorda inom tre månader (13 veckor), och
- 90 procent vara avgjorda inom fem månader (21,7 veckor).

För 2014 avgjordes 72 procent av alla överklagade planer inom tre månader jämfört med 71 procent 2013 och 55,3 procent 2012. Detta innebär att andelen ärenden som avgörs inom tre månader fortsätter att öka och att handläggningstiderna ligger relativt nära inriktningsmålet. När det gäller målet att 90 procent av alla ärenden ska vara avgjorda inom 5 månader har målet i princip uppnåtts – under 2014 avgjordes 91 procent av alla ärenden inom denna tid. Under 2013 var motsvarande andel 81 procent. Fortfarande är det emellertid sex länsstyrelser som inte klarar inriktningsmålet i denna del.

Länsstyrelsens handläggningstider för överklagade lovärenden har förkortats

Den genomsnittliga handläggningstiden för avgjorda överklagade lov har minskat från cirka 23 veckor 2012 till drygt 15 veckor 2014. Antalet länsstyrelser som klarade inriktningsmålet om 75 procent avgjorda ärenden om överklagade lov inom fyra månader hade 2014 ökat till elva jämfört med endast en 2012. Inriktningsmålet om 90 procent avgjorda ärenden om överklagade lov inom sex månader klarades 2014 av 18 länsstyrelser jämfört mot två 2012. Detta innebär att handläggningstiderna närmar sig inriktningsmålen.

Till mark- och miljödomstolarna överklagade plan- och byggärenden

Under 2014 överklagades 247 planärenden (detaljplaner och områdesbestämmelser) och 1294 byggärenden (bygglov, rivningslov och marklov) till de fem mark- och miljödomstolarna. Motsvarande antal 2013 var 289 respektive 1657 ärenden.

Den genomsnittliga omloppstiden för de under 2014 avgjorda planmålen uppgick till 4,5 månader (3,1 månader under 2013). 75 procent av målen avgjordes inom 6,3 månader (5,7 respektive månader under 2013). Motsvarande tider för byggnadsmålen var 5,0 respektive 7,2 månader (3,5 respektive månader under 2013).

Mark- och miljödomstolarnas domar kan överklagas till Mark- och miljööverdomstolen. Under 2014 överklagades 145 planmål och 593 byggnadsmål till Mark- och miljööverdomstolen. Den genomsnittliga och den 75-procentiga omloppstiden för planmålen som avgjordes under 2014 uppgick till 2,5 månader respektive 2,4 månader. För byggnadsmålen var motsvarande tider 2,2 respektive 2,4 månader.

Under vissa förutsättningar kan ett plan- eller byggnadsmål som avgjorts av Mark- och miljööverdomstolen prövas av Högsta domstolen. Under 2014 gav Högsta domstolen inte prövningstillstånd för något överklagat ärende enligt plan- och bygglagen.

Ärenden som prövas av regeringen

Antalet inkomna ärenden till regeringen under de senaste fem åren som har anknytning till planerings- och markanvändningsfrågor återfinns i nedanstående tabell 3.5.

Tabell 3.5 Regeringens förvaltningsärenden inom samhällsplaneringsområdet

Kategori	2010	2011	2012	2013	2014
Statligt ingripande – plan	3	7	5	6	10
Statligt ingripande – lov	0	1	2	4	1
Försvarsintresse	7	9	13	19	4
Vägrat medgivande	12	6	3	4	14
Expropriation (tätbebyggelse)	3	0	6	2	1

Källa: Egna beräkningar.

Utvecklingen av den geografiska tillgängligheten till vissa funktioner

Tillgänglighet till vissa väsentliga servicefunktioner i samhället ger delvis en bild av hur framgångsrik samhällsplaneringen är. I tabell 3.6 redovisas hur stor andel av befolkningen som har mindre än 1 000 meter till en livsmedelsbutik, en grundskola eller en vårdcentral. Det finns dock skäl att framhålla att förändringarna över tid i hög grad även påverkas av andra faktorer som inte primärt hänger samman med samhällsplaneringen.

Tabell 3.6 Andel av befolkningen som bor inom 1000 meter från vissa servicefunktioner

	2009 (%)	2011 (%)	2013 (%)	Procentuell förändring (2011–2013)
Livsmedelsbutik	51,4	51,2	47,6	-7,0
Grundskola	49,0	48,9	50,9	4,0
Vårdcentral	22,9	26,2	29,3	12,0

Källa: Trafikanalys, rapport 2014:5.

Störst tillgänglighet har befolkningen i storstäderna där knappt 85 procent av befolkningen bor inom 1 000 meter från en livsmedelsbutik. Det kan jämföras med exempelvis glesbygdskommuner, turism- och besöksnäringkommuner där endast var tredje person har samma tillgänglighet.

Antalet grundskolor i hela landet minskade något, från 4 733 stycken år 2009 till 4 702 år 2013. Trots detta har andelen av rikets befolkning som bor inom 1 000 meter från en grundskola ökat med fyra procent. Möjliga förklaringar kan vara en ökad etablering av friskolor i mer tätbefolkade kommuner samt en ökad urbanisering (Trafikanalys rapport 2014:5). En motsvarande minskning av tillgänglighet som kan observeras i glesbygdskommuner, turism- och besöksnäringkommuner samt varuproducerande kommuner kan till viss del förklaras med nedläggning av skolor.

Antalet vårdcentraler ökade från 1 045 stycken 2009 till 1 490 år 2013. Detta bidrog till en ökad tillgänglighet på 12 procent för hela befolkningen under perioden 2011–2013. Även för vårdcentraler skedde den största tillgänglighetsökningen i storstäderna och större städer medan den största minskningen observeras för varuproducerande kommuner.

Tillämpningen av strandskyddsbestämmelserna

Boverket har redovisat hur kommunernas arbete med utpekandet av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen har utvecklats under 2014 (dnr N2015/03112/PUB). Av redovisningen framgår bl.a. att det nu finns 114 kommuner som har pekat ut sådana områden i sina översiktsplaner sedan de nya strandskyddsreglerna trädde i kraft 2010. Av dessa har 29 tillkommit under 2014. Under 2014 har kommunerna upphävt strandskyddet i 199 fall genom detaljplaneläggning. Länsstyrelserna har överprövat tio detaljplaner med hänvisning till att det kunde befaras att upphävandet hade skett i strid med bestämmelserna i miljöbalken. Tre detaljplaner har länsstyrelserna därefter tagit beslut om att upphäva med hänvisning till att strandskyddet upphävts i strid mot gällande bestämmelser. Detta ligger i linje med tidigare år.

Naturvårdsverket har sammanställt statistik för bl.a. dispenser från reglerna om strandskydd. Av statistiken framgår bl.a. att antalet beslut om

dispenser varierar stort mellan olika kommuner och län. Under 2014 har kommunerna beslutat att medge 4 216 dispenser från strandskyddet, vilket är något fler än 2013. Av dessa har länsstyrelserna överprövat 595 varav 225 medgivna dispenser helt eller delvis upphävts. Andelen strandskyddsdispenser (kommunala beslut) som i efterhand upphävts av länsstyrelserna har minskat från 7,4 procent 2013 till 5,3 procent 2014.

Antalet kommunala beslut där ansökan om dispens från strandskyddet har avslagits och som sedan har överklagats till länsstyrelsen uppgick 2014 till 191. Av dessa beslut ändrade länsstyrelsen besluten i 31 fall.

Statens va-nämnd

Antalet ansökningar om prövning som inkommit till va-nämnden har ökat kraftigt de senaste åren, även om de för 2014 sjönk till 380 jämfört med 454 under 2013.

Nämnden ska verka för att 65 procent av målen avgörs inom tolv månader. Under 2014 har nämnden inte fullt ut nått detta mål. Andelen avgjorda mål inom 12 månader uppgick till 49 procent. Den genomsnittliga handläggningstiden uppgick till 12,3 månader.

Regeringen har i 2015 års ekonomiska vårproposition (prop. 2014/15:100) föreslagit att Statens va-nämnds uppgifter enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska övertas av mark- och miljödomstolarna den 1 januari 2016. Det innebär att Statens va-nämnd avvecklas och upphör som myndighet den 31 december 2015.

Geotekniska och miljögeotekniska frågor

Geotekniskt stöd till kommuner och länsstyrelser i planprocessen

Statens geotekniska institut (SGI) verksamhet bidrar till en hållbar utveckling av städer, tätorter och landsbygd och bidrar dessutom till att uppfylla målet om långsiktigt hållbara byggnadsverk (målet beskrivs i avsnitt 3.5.4 Resultat – Bygande). Under 2014 har SGI behandlat 340 ärenden om stöd till länsstyrelser och kommuner, vilket är färre än tidigare år. Ärendena till SGI tenderar generellt att bli mer komplexa vilket kräver större arbetsinsats, samtidigt som länsstyrelser och kommuner nu har mer övergri-

pande kunskaper om geotekniska säkerhetsfrågor och bättre kan bedöma vilka ärenden som bör skickas på remiss till SGI. Minskningen beror också på att antal ärenden styrs av planaktiviteten i de olika kommunerna, vilken varierar över tid, samt att vissa utbyggnader stoppats i avvaktan på fördjupade utvärderingar och stabilitetsförbättrande åtgärder.

Geokalkylsystem för planering och kostnadsbedömning

SGI fick i juni 2013 uppdraget att ta fram ett geokalkylsystem för planering och kostnadsbedömning (dnr N2015/04735/PUB). Syftet med geokalkylsystemet är att i tidiga skeden, som till exempel vid översiktplanering i kommuner eller vid val av korridor eller linje i väg- och järnvägsbyggande, kunna få en uppfattning om de geotekniskt relaterade kostnaderna. Systemet ska ta hänsyn till geotekniska förutsättningar på platsen, inverkan av klimatförändringar och miljöförutsättningar. SGI har nu slutfört arbetet med systemet och uppdraget slutredovisades till regeringen i juni 2015.

3.5.2 Resultat – Hållbar stadsutveckling

Arbetet för en hållbar stadsutveckling innefattar frågor om bl.a. stadsplanering, bebyggelse och bostäder, infrastruktur, regional tillväxt och utveckling, arkitektur samt ekologiska och sociologiska aspekter. Områdets sektorsövergripande och mångfacetterade karaktär gör det svårt att mäta graden av måluppfyllelse.

Hållbar stadsutveckling berör också flera andra politikområden, se utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandras etablering, utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid, utgiftsområde 19 Regional tillväxt, utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, utgiftsområde 21 Energi, utgiftsområde 22 Kommunikationer samt utgiftsområde 9 Politik för sociala tjänster.

Plattform för hållbar stadsutveckling

Regeringen gav i februari 2014 uppdrag åt Boverket, Naturvårdsverket, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket att upprätta och förvalta en plattform för frågor om hållbar stadsutveckling (dnr S2013/03465/PUB). Den ska bidra till tvärsektorieell samverkan, samordning, kunskapsutveckling, kunskapspridning och erfarenhetsutbyte. Arbetet ska möta stä-

dernas och stadsregionernas olika förutsättningar och behov samt stödja de regionala strukturfondsprogrammets arbete med hållbar stadsutveckling. Boverket har en samordnande roll i uppdraget.

De tre regionala strukturfondsprogram som har särskilt avsatta medel för hållbar stadsutveckling har påbörjat arbetet med att ta fram strategier för sina insatser. Tillväxtverket har uppdraget att utgöra processtöd i detta arbete. Fokus ligger på att genomföra insatser som kopplar ihop ekonomiska, sociala och miljömässiga utmaningar utifrån städernas olika förutsättningar och bidra till innovation och ökad sysselsättning.

Urbant utvecklingsarbete

Boverket redovisade i februari 2015 sin tredje och sista delrapport i vilken myndigheten sammanfattar det övergripande arbetet inom urbant utvecklingsarbete, preliminära resultat från följeforskningen samt en avslutande analys (dnr N2015/01924/PUB). Rapporten bygger i huvudsak på av Boverket anlitate forskares beskrivningar av pågående insatser, samtal med tjänstemän i berörda kommuner, kommunernas lägesbeskrivningar och platsbesök. Vidare har samverkan skett med länsstyrelserna i Skåne, Stockholm, Västra Götaland och Kronobergs län, som lämnat in egna redogörelser för det urbana utvecklingsarbetet i respektive län (dnr N2015/02008/PUB). Detta har resulterat i ökade erfarenheter och kunskaper om tvärsektorieellt utvecklingsarbete i utsatta områden.

Jämställdhet

Ett stöd till utvecklingsprojekt för jämställda offentliga miljöer trädde i kraft den 1 februari 2014 genom förordningen (2013:1102) om stöd till utvecklingsprojekt för jämställda offentliga miljöer i städer och tätorter.

Boverket är en av 41 myndigheter i den särskilda satsningen på jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter. Myndigheten ska bl.a. göra en översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag ur ett jämställdhetsperspektiv.

Barnperspektiv

I regleringsbrevet för 2014 fick Boverket i uppdrag att ta fram en vägledning för barns och ungas utemiljö. Vägledningen ska användas för planering, utformning, skötsel och förvaltning av urbana miljöer, med ett särskilt fokus på

förskole- och skolgårdar. Uppdraget slutredovisades i februari 2015. Förslag på allmänna råd för tillämpningen av berörda lagrum har tagits fram.

Internationella stadsutvecklingsfrågor

Under det lettiska ordförandeskapet har arbetet med en EU Urban Agenda fortsatt. Det lettiska ordförandeskapet har lett arbetet med att ta fram en deklaration inför framtagandet av en EU Urban Agenda. Deklarationen skrevs under av de ministrar inom EU som är ansvariga för stadsutveckling vid det informella ministermötet den 10 juni 2015 i Riga.

Vart tjugonde år arrangeras världskonferensen Habitat, som är FN:s konferens om bostäder och hållbar stadsutveckling. Habitat III ska 2016 hållas i Quito i Ecuador.

En avsiktsförklaring, MoU (Memorandum of Understanding), gällande hållbar stadsutveckling har slutits mellan Sverige och Indien.

God bebyggd miljö

Riksdagen har beslutat om ett miljö kvalitetsmål för den bebyggda miljön, God bebyggd miljö. Målet omfattar bl.a. samhällsplanering, infrastruktur, grönområden, avfall, buller, hälsa och bebyggelsestruktur. Utvecklingen för miljö kvalitetsmålet är svagt positiv, mycket tack vare bättre kunskapsunderlag, strategier som har antagits och åtgärder som har genomförts. Dessa kommer på sikt att leda till en bättre måluppfyllelse (Naturvårdsverkets rapport 6661).

Under 2014 och 2015 har en rad insatser inom bullerområdet pågått och bl.a. har lagändringar inom plan- och bygglagen antagits och en ny förordning med riktvärden för trafikbuller vid bostadsbyggnader beslutats. Boverket och Naturvårdsverket har tagit fram vägledningar om industribuller och annat verksamhetsbuller. Uppföljningen av miljö kvalitetsmålet visar att den positiva trenden inom energianvändningen i bostäder och lokaler fortsätter. Energianvändningen per kvadratmeter i bostäder minskade med 0,5 procent mellan 2011 och 2012. Trenden med ökande elanvändning för annat än uppvärmning har nu vänt, och elanvändningen har minskat något under samma period.

3.5.3 Resultat – Bostadsmarknad

Delmål för området bostadsmarknad är:

Långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

Resultatindikatorer

- Antal påbörjade bostäder i relation till befolkningsutveckling
 - Antal sociala kontrakt
- Resultatredovisningen förs utifrån ovan nämnda mål.

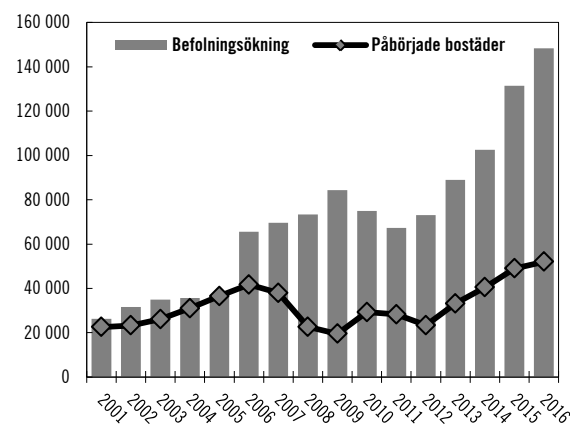
Bostadsbyggande, bostadsbestånd och befolkningsutveckling

Ökning av bostadsbyggandet

Byggbehovet påverkas framför allt av befolkningsutvecklingen och hushållsbildningen. Under 2014 ökade Sveriges folkmängd med 102 491 personer vilket för första gången innebar en folkökning på över 100 000 personer under ett enskilt år. Befolkningsökningen kan hänföras till både födelse- och invandringsöverskott.

Födelseöverskottet uppgick 2014 till 25 931 personer, 10 215 kvinnor och 15 716 män, och invandringsöverskottet uppgick till 75 729 personer fördelat på 33 946 kvinnor och 41 738 män. Den största folkökningen hade de tre storstadskommunerna.

Diagram 3.1 Antal påbörjade bostäder i relation till befolkningsutvecklingen

Källa: Boverket och Statistiska centralbyrån.

Bostadsbyggandet ökade med drygt 20 procent under 2014, då cirka 40 540 bostäder påbörjades. Boverket bedömer att ca 47 500 bostäder kommer att påbörjas under 2015. År 2016 beräknas drygt 50 000 bostäder påbörjas. Av dessa beräknas ca 2 500–2 700 bostäder tillkomma årligen som nettotillskott genom

ombyggnad. Prognoserna har inte tagit hänsyn till effekter av investeringsstimulanser.

Antalet påbörjade studentbostäder har ökat de senaste två åren. Under 2014 påbörjades preliminärt drygt 3 000 studentbostäder genom nybyggnad, vilket kan jämföras med 500 under 2012. Till detta kan läggas studentbostäder som tillkommer genom ombyggnader av främst lokaler. Boverket bedömer att antalet påbörjade studentbostäder kan komma att öka något under 2015, och att ökningen fortsätter under 2016, då 3 400–4 000 bostäder beräknas påbörjas.

Under de närmaste åren förväntas bostadsbyggandet öka i synnerhet i Storgöteborg och i Storstockholm. Under 2016 räknar Boverket med att drygt 20 000 bostäder påbörjas i Storstockholm. Detta motsvarar 40 procent av samtliga byggstarter i landet. I Storgöteborg påbörjas 6 500 bostäder år 2016 enligt prognosen. Det innebär en ökning med cirka 60 procent jämfört med 2014. Prognoserna har inte tagit hänsyn till effekter av investeringsstimulanser.

Tabell 3.7 Antal påbörjade bostäder

	2012	2013	2014	2015 p	2016 p
Flerbostads- hus	15 816	23 734	29 450	35 600	38 500
Bostadsrätt	8 229	11 932	14 600	16 500	18 350
Hysesrätt	7 529	11 782	14 800	19 000	20 000
Äganderätt	58	20	50	100	150
Småhus	5 544	6 605	8 350	9 400	10 000
Total nybyggnad	21 360	29 979	37 800	45 000	48 500
Nettotillskott genom ombyggnad	1 943	2 796	2 600	2 500	2 700
Totalt påbörjade bostäder	23 303	32 775	40 400	47 500	51 200

Källa: Boverket.

Under 2014 färdigställdes totalt 31 500 bostäder, varav ca 29 200 genom nybyggnad och 2 300 genom ombyggnad. Det är en ökning med 2 procent jämfört med 2013. Av de färdigställda bostäderna var 41 procent hyresrätter, 36 procent bostadsrätter och 23 procent äganderätter.

Även om nyproduktionen ökat innebär den små förändringar i beståndet som helhet. Vid utgången av 2014 hade antalet bostadslägenheter ökat med 0,76 procent.

Tabell 3.8 Fördelning av upplåtelseformer 2014

Upplåtelseform	Flerbostadshus	Småhus
Bostadsrätt	40	4
Hysesrätt	60	4
Äganderätt	0	92

Källa: Statistiska centralbyrån.

Egnahem och övriga direktägda bostäder utgör knappt 39,5 procent av beståndet, medan bostadsrätternas andel är 22,3 procent och hyreslägenheternas andel är 38,2 procent. Av hyresbostäderna ägs 50,4 procent av privata fastighetsägare, 46,3 procent av kommunala allmännyttiga bostadsföretag och 3,3 procent ägs direkt av stat, kommun eller landsting.

Det allmännyttiga beståndet ökar

Som en samlad effekt av försäljningar, inköp, nybyggnationer och rivningar minskade det allmännyttiga bostadsbeståndet med omkring 5 000 bostäder per år under perioden 2010–2013. Under 2014 trappades försäljningstakten ner något inom allmännyttan, vilket resulterade i att det allmännyttiga beståndet ökade med drygt 2 400 bostäder netto.

Kreditgarantier för bostadsbyggande

Tabell 3.9 Kreditgarantier för bostadsbyggande

	2012	2013	2014
Antal lägenheter för vilka preliminära bedömningar gjorts under året	2 166	3 488	2 733
Antal lägenheter för vilka garantier under byggtiden tecknats under året	95	1 241	966
Antal färdigställda lägenheter för vilka garantier tecknats under året	18	290	329
Antal garantier vid årets slut	969	871	810
Garanterat belopp vid årets slut, mnkr	1 699 865	1 734 785	2 092 653
Förväntad förlust	10,4%	6,4%	4,3%

Källa: Boverket.

Den minskade förväntade förlusten är en effekt av högre värden på de fastigheter som står som säkerhet för kreditgarantierna.

Utvecklingen på bostadsmarknaden

Obalans i majoriteten av kommunerna

I 2015 års upplaga av Boverkets bostadsmarknadsenkät anger 183 av landets 290 kommuner underskott på bostäder. Det är 17 procent fler än i förra årets enkät. Drygt 80 procent av Sveriges befolkning bor i kommuner som uppger att de har ett underskott på bostäder. Samtidigt uppger 27 kommuner att bostadsmarknaden kännetecknas av ett överskott och 80 kommuner att det bråder balans.

Vissa grupper har svårt att hitta en bostad

I bostadsmarknadsenkäten uppger 219 kommuner att de har underskott på bostäder för ungdomar. Det är närmare 40 kommuner fler än förra året. Av landets 43 högskolekommuner uppger 27 ett underskott på studentbostäder. Den vanligaste orsaken till underskottet på student- och ungdomsbostäder är framför allt att det finns för få bostäder på den ordinarie bostadsmarknaden. Andra vanliga orsaker till underskottet uppges vara att det finns för få små lägenheter och att de som finns är för dyra.

I enkäten har 244 kommuner svarat att de har ett underskott på bostäder för nyanlända invandrare, vilket är en kraftig ökning sedan förra årets enkät då 196 kommuner gjorde samma bedömning. Kommunerna bedömer att det saknas hyresrätter, att det är underskott på små och stora lägenheter och att det ställs höga krav på inkomst eller anställning för att nyanlända invandrare ska beviljas hyreskontrakt.

Antalet sociala kontrakt ökar

Den sekundära bostadsmarknaden, när kommunerna hyr eller äger lägenheter och hyr ut dessa till personer som av olika anledningar inte kan få en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden, växer. Enligt kommunerna har antalet sociala hyreskontrakt ökat från 11 700 till 16 386 under åren 2008–2013. Det är en ökning med cirka 45 procent. Antalet kommuner som svarar att de använder denna typ av bostadssociala insats har ökat från 205 till 260. Hyreskontrakt via kommunen finns över hela landet och är ungefär lika vanligt förekommande i samtliga kommuntyper.

År 2011 svarade 108 kommuner ja på frågan om det fanns hemmavarande barn under 18 år bland de hushåll som bor på den sekundära bostadsmarknaden. Kommunerna uppskattade att det rör sig om sammanlagt 3 619 barn. I 2014

års enkät var motsvarande antal 162 kommuner och 4 789 barn.

Antalet hyresgarantier har ökat något

Kommunal hyresgaranti innebär att kommunen går i borgen för en hyresgäst som har tillräckligt god ekonomi för att ha ett eget boende, men som ändå har svårt att få en hyresrätt med besittningsskydd. Under 2014 uppgick det beviljade bidraget för kommunala hyresgarantier till 895 000 kronor, vilket motsvarar 179 utfärdade hyresgarantier i 16 kommuner. Det är en liten ökning jämfört med året innan men ligger dock på fortsatt låg nivå.

Högre hyror med hänsyn till låg inflation

Under 2013 steg de genomsnittliga årshyrorerna per kvadratmeter med 3,0 procent i allmännyttan och 2,8 procent i de privatägda bostäderna. I nominella termer var 2013 års hyreshöjningar något lägre än 2012 års, men sett över perioden 2007–2012 var höjningen 2013 i linje med genomsnittet. Den obefintliga inflationen bidrog dock till att hyreshöjningarna i reala termer var relativt höga under 2013.

Priserna på bostäder fortsätter att stiga

Fastighetsprisindex avseende småhus för permanentboende steg i genomsnitt med 6,9 procent under 2014. Det genomsnittliga priset för en småhusfastighet i landet uppgick enligt SCB till 2,36 miljoner kronor. I Storstockholm var genomsnittspriset ca 4,6 miljoner kronor, i Storgöteborg 3,4 miljoner kronor och i Stormalmö 2,96 miljoner kronor.

Enligt SCB såldes preliminärt 103 613 bostadsrättslägenheter under 2014 exklusive överlåtelser genom arv, gåva, bodelning eller liknande; en ökning med knappt 3,5 procent jämfört med 2013. Det motsvarar ungefär 10 procent av bostadsrättsbeståndet.

Medelpriset för en bostadsrätt var 1,7 miljoner kronor, att jämföra med 1,5 miljoner kronor 2013. Högst var priserna i Stockholms län, 2 723 000 kronor, och lägst i Västernorrlands län där medelpriset var cirka 460 000 kronor. Det totala värdet på de sålda bostadsrätterna uppgick till närmare 178 miljarder kronor, att jämföra med 154 miljarder kronor 2013.

De tre storstadsregionerna stod för 58 procent av antalet försäljningar och knappt 80 procent av värdet. Enbart Storstockholm stod för 39,4 procent av överlåtelseerna och cirka två tredjedelar av den samlade överlåtelssumman.

Enligt det s.k. HOX-indexet (Nasdaq OMX Valueguard-KTH Housing Index) ökade bostadsrättspriserna med 14,6 procent under 2014 medan index för privatägda småhus (egnahem) ökade med 15,5 procent. Under 2015 har dock bostadsrättspriserna ökat snabbare än villapriserna i Stockholm och Göteborg, medan prisökningstakten i Malmö var högre på villor än på bostadsrätter. Det är främst i storstadsregionerna som bostadsrättspriserna ökat mest, även om index utvecklats svagare i Malmö än i Stockholm och Göteborg. Allmänt ökade bostadsrättspriserna 2014 något snabbare i städernas ytterområden än i centrala staden, dock från lägre nivåer. Denna tendens är tydligast i Stockholm och Göteborg. I Malmö har dock prisökningarna varit långsammast för bostadsrätter i ytterområdena.

Skuldkvoten är oförändrad

Den genomsnittliga belåningsgraden och skuldkvoten för hushåll med nya bolån var oförändrad mellan 2013 och 2014. Den genomsnittliga belåningsgraden uppgick till cirka 67 procent och den genomsnittliga skuldkvoten till cirka 366 procent.

För hushåll med nya lån amorterade 68 procent 2014, vilket kan jämföras med 42 procent 2011. Nio av tio hushåll med belåningsgrader över 70 procent amorterar medan den siffran sjunker till fyra av tio för hushåll med belåningsgrader på 50–70 procent.

År 2014 hade cirka 8 procent tagit blacolån i samband med bostadsfinansieringen. Den sammanlagda volymen blacolån uppgick till 0,9 procent av den totala nyutlåningen. Det är något lägre än 2013 då cirka 10 procent av hushållen tog blacolån och volymen blacolån utgjorde cirka 1,1 procent av nyutlåningen.

Kommunala allmännyttiga bostadsaktiebolag

Små variationer i värdeöverföringarna från kommunala allmännyttiga bostadsaktiebolag

För räkenskapsåret 2013 har sammanlagt 260 kommunala allmännyttiga bostadsaktiebolag lämnat uppgifter om värdeöverföringar. Av de 260 bostadsbolagen har

- 61 procent inte lämnat någon värdeöverföring (58 procent 2012),
- 35 procent lämnat värdeöverföringar med tillåtet belopp (38 procent 2012) och

- 4 procent lämnat värdeöverföringar utöver tillåtet belopp (samma andel 2012).

Elva bostadsbolag har lämnat värdeöverföringar med för högt belopp. Totalt har 8,8 miljoner kronor överförts utöver vad som är tillåtet. Det är ungefär samma belopp som för räkenskapsåret 2012 då siffran låg på 8,5 miljoner kronor.

De totala värdeöverföringarna från de allmännyttiga bostadsbolagen till ägarna för 2013 uppgår till nästan 1,2 miljarder kronor. Av detta belopp har drygt 1 miljard kronor delats ut enligt någon av de undantagsregler som finns i lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag. År 2012 var motsvarande siffror 3,6 miljarder kronor respektive 3,5 miljarder kronor.

3.5.4 Resultat – Byggnad

Delmål för området byggande är:

- Långsiktigt hållbara byggnadsverk.
- Effektiva regelverk och andra styrmedel som utifrån ett livscykelperspektiv verkar för effektiv resurs- och energianvändning samt god inomhusmiljö i byggande och förvaltning.

- En väl fungerande konkurrens i bygg- och fastighetssektorn.

Resultatindikatorer

- Räntabilitet i byggföretag
 - Energianvändning per areaenhet
- Resultatredovisningen förs utifrån ovan nämnda mål.

Resultatredovisningen beträffande miljö-kvalitetsmålet God bebyggd miljö finns under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Utvecklingen inom bygg- och fastighetssektorn

Antal beviljade bygglov ökar

År 2014 beviljades enligt SCB totalt 10 950 bygglov för nybyggnad, fördelade på 7 000 bostadsbyggnader, 1 600 fritidshus och 2 350 lokaler. För bostäder innebar det en betydande ökning jämfört med de närmast föregående åren. Siffrorna är preliminära och något avrundade eftersom en viss eftersläpning finns i rapporteringen.

Tabell 3.10 Antal beviljade bygglov

Byggnads-kategori	2012	2013	2014
Bostäder	5 000	5 500	7 000
Fritidshus	1 600	1 700	1 600
Lokaler	2 450	2 250	2 350
Totalt	9 050	9 450	10 950

Källa: SCB.

Avkastningen i byggsektorn

Byggföretagens lönsamhet kan mätas i form av avkastning på eget kapital, s.k. räntabilitet. Det tycks finnas ett samband mellan företagets ökade lönsamhet och ett ökat bostadsbyggande, men hög lönsamhet kan också vara en indikation på bristande konkurrens. Sedan 2001 har bostadsbyggandet och räntabiliteten hos de stora byggföretagen ökat kraftigt.

Tabellen visar en indexserie över räntabilitet i byggbolagen JM, NCC, Skanska och PEAB. Indexserien visar för varje år ett vägt medelvärde av de ingående bolagens räntabilitet. Som vikt har använts respektive bolags under året genomsnittliga egna kapital. Räntabiliteten för vart och ett av bolagen beräknas som årets resultat efter finansiella poster och skatt i relation till under året genomsnittligt bokfört eget kapital. Uppgifter om årets resultat och eget kapital vid årets början respektive slut har hämtats ur bolagens årsredovisningar.

Tabell 3.11 Räntabilitet på eget kapital i byggsektorn

År	Räntabilitet (%)
2001	-2
2002	3
2003	10
2004	18
2005	23
2006	25
2007	26
2008	19
2009	19
2010	18
2011	27
2012	16
2013	17
2014	19

Källa: Boverket.

Byggregelverket*Vägledning för effektivare tillsyn enligt PBL*

En fungerande och enhetlig kommunal tillsyn utgör en viktig förutsättning för en effektiv byggprocess och att samhällskraven för bl.a. byggnadsverk, tomter och allmänna platser följs. För att stödja byggnadsnämnderna i deras arbete med tillsyn, ingripanden och påföljder har Boverket på regeringens uppdrag tagit fram en vägledning för hur bl.a. bestämmelserna i 11 kap. plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL, bör tillämpas (dnr S2013/07763/PUB). Vägledningen består av artiklar på Boverkets webbtjänst PBL kunskapsbanken, en film om obligatorisk ventilationskontroll och ett beräkningsprogram för byggsanktionsavgifter.

Energieffektivisering i bebyggelsen*Energianvändning per areaenhet minskar*

Mellan 2008 och 2013 minskade den totala genomsnittliga energianvändningen i bostäder och lokaler med 12 procent, från 178 till 157 kilowattimmar per kvadratmeter för hela byggnadsbeståndet. Energianvändningen har minskat för samtliga byggnadstyper. Småhus står för den lägsta energianvändningen sett till sin yta medan lokaler står för den högsta energianvändningen per areaenhet.

Tabell 3.12 Total energianvändning (temperaturkorrigerad användning för uppvärmning och varmvatten samt övrig elanvändning) kWh/m² A_{temp}

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Småhus	143	136	125	128	123	120
Flerbostadshus	183	180	173	186	174	173
Lokaler	234	232	225	229	217	203
Genomsnittlig total	178	173	164	169	163	157

Källa: Statens energimyndighet med bearbetning av Boverket.

Energiprestandan fortsätter att förbättras för bostäder

Energiprestandan för nybyggda bostäder fortsätter att förbättras varje år. Störst förbättring står en- och tvåbostadshusen för där energiprestandan förbättrats med nästan 16 procent mellan 2012 och 2013. Däremot har energiprestandan för lokaler försämrats de senaste åren, sedan 2011 med 64 procent. Även om energiprestandan försämrats senaste åren är den bättre än för befintliga lokaler, vilket är orsaken till att den totala energiprestandan av lokalbeståndet förbättrats.

Tabell 3.13 Genomsnittlig energiprestanda (kWh/kvm) ackumulerat

Byggnadskategori	2010	2011	2012	2013	2014
En- och tvåbostadshus	119	116	115	113	111
Flerbostadshus	147	146	146	145	144
Lokalbyggnader	159	157	156	154	152

Källa: Boverket.

Tabell 3.14 Genomsnittlig energiprestanda (kWh/kvm) per nybyggnadsår

Byggnadskategori	2010	2011	2012	2013
En- och tvåbostadshus	72	68	66	57
Flerbostadshus	90	84	82	79
Lokalbyggnader	99	75	88	123

Källa: Boverket.

Antal en- och tvåbostadshus med mycket bra energiprestanda ökar

Antal en- och tvåbostadshus med mycket bra energiprestanda, alltså energiklass A, ökar stadigt. Sedan 2012 har antalet en- och tvåbostadshus med energiklass A ökat med 23,5 procent. Samma utveckling har dock inte synts bland flerbostadshus och lokaler, där har i stället antalet minskat något det senaste året. För de byggnader som uppnått en bra energiprestanda,

alltså byggnader med energiklass B, har antalet byggnader minskat i alla kategorier det senaste året.

Tabell 3.15 Antal byggnader som energideklarerats med klass A och B

Byggnadskategori	Energi klass	2010	2011	2012	2013
En- och tvåbostadshus	A	5	24	34	42
En- och tvåbostadshus	B	67	108	177	106
Flerbostadshus	A	2	5	3	0
Flerbostadshus	B	16	17	29	12
Lokalbyggnader	A	4	2	5	5
Lokalbyggnader	B	5	12	14	9

Källa: Boverket. Fastighetsägare har två år på sig att lämna in energideklaration varför statistiken släpar efter två år.

Byggnaders säkerhet, hälsoaspekter och tekniska status

Byggskador

Boverket fick i januari 2014 i uppdrag att utreda om en särskild expertfunktion för byggskador bör inrättas. Uppdraget redovisades i juni 2014 (dnr N2015/00401/PUB). Rapporten Expertfunktion för byggskador (2014:22) har varit utsänd på remiss och beredning pågår inom Regeringskansliet.

Inomhusmiljö

En god inomhusmiljö är en viktig del av arbetet för hälsa och säkerhet och omfattas av miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö. Faktorer inomhus som är betydelsefulla för hälsan och miljön innefattar bl.a. ventilation, radon, buller samt fukt och mögel. Andra viktiga frågor är exponering för kemikalier från bygg- och inredningsmaterial samt bristande kvalitet på dricksvatten.

Boverket bedriver ett fortsatt arbete för att informera om riskerna med radon och hur problemen kan åtgärdas. Under de senaste åren har antalet ansökningar av radonbidrag minskat kraftigt, 2014 inkom 2 243 ansökningar motsvarande 28,8 miljoner kronor. Det bidrag som egnahemsägare kunnat få för åtgärder med syfte att sänka radonhalten i inomhusluft avskaffades vid årsskiftet 2014/15 genom att förordningen (1988:372) om bidrag till åtgärder mot radon i egnahem upphävdes.

Tillsynen av obligatorisk ventilationskontroll (OVK) görs av kommunerna. Det finns ingen

samlad statistik på hur många OVK-besiktningar som görs under ett år eller hur många byggnader i landet som saknar utförd kontroll inom rätt intervall. Det finns tecken på att kommunernas tillsyn på många håll är bristfällig, även när det gäller exempelvis skollokaler. Boverket bedriver uppföljning och information på detta område. Branschorganisationerna (Funktionskontroll-lanterna i Sverige och Svensk Ventilation) genomförde under 2014 en enkätundersökning om OVK-tillsyn över samtliga grund- och gymnasieskolor. Endast 40 procent av kommunerna uppger att OVK har genomförts på samtliga grund- och gymnasieskolor enligt kraven. Rutiner för att följa upp OVK-protokoll och anmärkningar saknas i 20 procent av kommunerna. I var fjärde kommun finns skolor där brister som uppmärksammas i en OVK kvarstår vid nästa kontroll tre år senare. I hälften av kommunerna anser de ansvariga att det finns brister i ventilationen och/eller luftkvaliteten inomhus som inte framkommer i OVK.

EU-relaterade byggfrågor

Byggprodukter och marknads kontroll

Arbetet med genomförandet av EU:s byggproduktförordning, förordning (EU) nr 305/2011 har fortsatt under året. Sedan den 1 juli 2013 tillämpas byggproduktförordningen fullt ut i Sverige. Allt fler produktgrupper omfattas av kravet på prestandadeklaration och CE-märkning enligt förordningen.

Boverket informerar om regelverket i flera olika sammanhang och är svensk kontaktpunkt för byggprodukter. Via denna kanal hanteras frågor från tillverkare och importörer som vill sälja produkter på den svenska marknaden. Boverket har också ansvar för marknads kontroll av byggprodukter på den svenska marknaden.

Hissar och linbanor

Under 2014 trädde det nya hissdirektivet 2014/33/EU i kraft. Direktivet ska tillämpas från och med den 20 april 2016 och ersätter då det nu gällande hissdirektivet (95/16/EG). Det reviderade hissdirektivet har förhandlats fram inom ramen för det s.k. anpassningspaketet (eng. Alignment package). Paketet utgörs av nio direktiv som anpassats till beslut (768/2008/EG) om en gemensam ram för saluföring av produkter, som är en del av det s.k. varupaketet.

Regeringen gav under hösten Boverket i uppdrag att ta fram ett underlag med förslag till ändringar på lag- och förordningsnivå för anpassning av svensk rätt till det nya hissdirektivet (dnr N2015/00430/PUB). Uppdraget redovisades den 30 januari 2015. Rapporten har varit utsänd på remiss.

I mars 2014 lade Europeiska kommissionen fram förslag till en förordning för linbaneanläggningar. I dag finns ett direktiv för linbaneanläggningar (2000/9/EG), som föreslås ersättas av en förordning. Förslaget till förordning ska, liksom direktivet, garantera en grundläggande säkerhetsnivå för anläggningarna och säkerställa fri rörlighet på EU:s inre marknad för delsystem och säkerhetskomponenter. Förslaget till förordning syftar bl.a. till att anpassa direktivet till varupaketet. Förhandlingar om förordningen pågår.

Tillgänglighet i den byggda miljön

Arbetet med att åtgärda enkelt avhjälpna hinder går långsamt

Det övergripande målet för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet inbegriper att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö. För att öka tillgängligheten i samhället för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga behöver åtgärder vidtas även i befintliga miljöer och inte enbart när dessa byggs om eller ersätts. Sedan 2001 finns följaktligen bestämmelser med krav om att enkelt avhjälpna hinder ska åtgärdas i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser. Länsstyrelsernas uppföljning av kommunernas tillämpning av bestämmelserna om tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder i plan- och bygglagen pekar på att arbetet med enkelt avhjälpna hinder är ett tillsynsområde som, hos de flesta byggnadsnämnder, är lågt prioriterat. Länsstyrelserna konstaterar att det saknas resurser, att reglerna upplevs som svårtolkade och att mycket ansvar läggs på enskilda tjänstemän för att hävda tillgänglighetskraven mot berörda fastighetsägare.

Flera faktorer bidrar till att byggnadsnämnderna inte bedriver tillsyn i den omfattning som är önskvärd. Ofta är resurserna för tillsynen otillräckliga och många gånger saknar kommunerna en plan för hur arbetet ska genomföras. Det finns även ett behov av tillsynsvägledning

från länsstyrelserna och Boverket. Länsstyrelserna framhåller bl.a. att det krävs ytterligare insatser centralt för att förbättra förutsättningarna för kommunernas arbete med tillsyn i dessa avseenden. Det kan även finnas behov av regelförändringar för att förenkla tillämpningen.

Genomförandet av funktionshinderspolitiken

Med anledning av det uppdrag som Boverket har inom ramen för den funktionshinderspolitiska strategin överlämnade myndigheten i mars 2015 en fjärde redovisning av arbetet där bl.a. genomförda insatser och uppföljningar beskrivs i förhållande till de angivna delmålen samt Boverkets samråd med funktionshindersrörelsen (dnr N2015/02410/PUB). Av redovisningen framgår bl.a. att Boverket har utvecklat sin vägledning i fråga om kommunernas arbete med tillsynen av enkelt avhjälpna hinder och att Boverket har initierat ett samarbete med bl.a. Riksantikvarieämbetet, Statens Fastighetsverk och Fortifikationsverket för att genomföra tillgänglighetsutbildningar.

Det sektorsövergripande arbetet med funktionshinderspolitiken beskrivs under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

3.5.5 Resultat – Lantmäteriverksamhet

Delmål för Lantmäteriverksamheten är:

- En effektiv, rättssäker förrättningsverksamhet och en ändamålsenlig fastighetsindelning.
- Informationsförsörjningen ska vara av god kvalitet, rikstäckande, långsiktig, stabil och säker. Användningen av den grundläggande informationen ska öka och komma till nytta hos fler användare och inom fler användningsområden.
- En effektiv och rättssäker inskrivningsverksamhet som bidrar till en väl fungerande fastighetsmarknad.

Resultatredovisningen görs utifrån ovan nämnda mål.

Förrättningsverksamhet och fastighetsindelning

I Sverige bedrivs förrättningsverksamhet av Lantmäteriet och 39 kommunala lantmäteri-

myndigheter. Redovisningen avser den samlade verksamheten där inget annat anges.

Volym

Efterfrågan på lantmäteriförrättningar och innejliggande ärendebalanser framgår av tabell 3.16.

Tabell 3.16 Inkomna och avslutade ärenden samt ärendebalanser vid årets slut

Antal ärenden					
Ärenden	2010	2011	2012	2013	2014
Inkomna	20 199	18 744	18 122	18 182	19 033
Avslutade	21 124	19 662	19 835	19 801	19 751
Ärendebalans	22 038	20 954	20 233	18 710	18 809

Källa: Lantmäteriet.

Handläggningstider

Handläggningstider för två vanliga ärendetyper, enlotsavstyckning och fastighetsreglering mellan två fastigheter, fördelat på det statliga och det kommunala lantmäteriet framgår av tabell 3.17.

Tabell 3.17 Handläggningstider för enklare förrättningsåtgärder

Veckor, median					
Åtgärd	2010	2011	2012	2013	2014
LM avstyckning	17	18	18	20	22
KLM avstyckning	20	22	21	20	21
LM fastighetsreglering	23	22	23	23	23
KLM fastighetsreglering	29	26	25	23	25

Källa: Lantmäteriet.

Utvecklingen har gått mot att ärendena blir mer komplicerade. Handläggningstiderna för de mer komplicerade ärendena med bl.a. fler inblandade sakägare har ökat.

Kostnader

Lantmäteriförrättningar betalas av sakägarna. Ökade kostnader hos lantmäterimyndigheten resulterar därför i ökade kostnader för sakägarna. Sakägarnas och Lantmäteriets kostnader för vissa enklare förrättningar framgår av tabell 3.18.

Tabell 3.18 Kostnader för enklare förrättningsåtgärder

Kronor

	2010	2011	2012	2013	2014
Kostnad avstyckning					
LM	23 597	23 621	23 095	26 065	27 871
Sakägare	24 353	24 020	24 126	25 590	29 584
Kostnad fastighetsreglering					
LM	22 629	22 609	21 742	25 152	26 161
Sakägare	22 877	22 768	23 079	24 472	27 356

Källa: Lantmäteriet.

Debiteringsgraden har ökat under året, dvs. mer tid redovisas på ärenden. Dessutom har en översyn av taxan gjorts inför 2014, vilket har fått genomslag på priset på förrättningar.

Överklaganden

Ett mått på kvaliteten i förrättningarna är andelen överklagade och återförvisade ärenden. Redovisningen av överklagade och återförvisade ärenden i tabell 3.19 ska relateras till att det årligen avslutas cirka 20 000 ärenden (19 751 ärenden 2014). Den låga andelen överklagade respektive återförvisade ärenden visar på att rättssäkerheten är god. Antalet överklagade fakturor har ökat kraftigt för det statliga Lantmäteriet. Orsaken som anges är att priset upplevs som högt.

Tabell 3.19 Överklagade och återförvisade ärenden

Antal ärenden

Ärende	2010	2011	2012	2013	2014
Överklagade	424	436	453	466	556
Återförvisade	53	63	86	65	60
Överklagade fakturor	176	137	243	238	429

Källa: Lantmäteriet.

Tillsyn över kommunala lantmäterimyndigheter

Under året har ytterligare en kommunal lantmäterimyndighet, den i Haninge kommun, tillkommit, medan Höganäs kommun har nekats tillstånd av regeringen för att inrätta en sådan myndighet. Det betyder att Lantmäteriet utövar tillsyn över 39 kommunala lantmäterimyndigheter. Tillsynsverksamheten följer en femårig plan, 2011–2015. Verksamheten vid myndigheterna fungerar i huvudsak bra.

Informationsförsörjning

Användningen av Lantmäteriets grundläggande information har ökat

Användningen av Lantmäteriets grundläggande information har ökat kraftigt både när det gäller visnings- och nedladdningstjänster. Den främsta orsaken till ökningen är den samverkan mellan myndigheter som sker inom ramen för Geodatasamverkan, se nedan. Antal kontrakterade användarorganisationer vid årets slut uppgick till 271 stycken, motsvarande siffra för 2013 var 194 stycken.

Lantmäteriet gör inga kundspecifika anpassningar av sin geodata utan utvecklar främst grundläggande tjänster med maskinläsbara gränssnitt. Kundenpassningen sker istället genom ett antal vidareförädlare knutna till Lantmäteriet. Under de senaste åren har vidareförädling av geodata för specifika verksamheter ökat i samhället. Lantmäteriet har under året tecknat avtal med 11 nya vidareförädlare vilka nu totalt uppgår till 79 stycken.

Geodatasamverkan fortsätter att utvecklas

Sedan 2011 regleras organisatoriska, tekniska, juridiska och ekonomiska frågor kring utbytet av geodata myndigheter mellan och med kommunerna av ett samarbetsavtal om geodatasamverkan. Avtalet om Geodatasamverkan innebär att organisationer med myndighetsuppgifter får tillgång till ett samlat utbud geodata från andra offentliga aktörer, till en årlig, i förväg fastställd, avgift. Vid utgången av 2014 är totalt 220 samverkansparter (länsstyrelserna räknat som en part) med och får tillgång till det samlade utbudet av geodata. Av dessa är 19 myndigheter informationsansvariga enligt Inspire, se nedan. De övriga deltagarna är statliga myndigheter och kommuner som vill ha tillgång till geodata från flera håll på ett enkelt och samlat sätt.

Den samlade ingången för samverkan inom geodataområdet sker via webbplatsen Geodataportalen, www.geodata.se. Denna är även öppen för allmänheten.

Arbetet med genomförandet av Inspiredirektivet går enligt plan

Det praktiska genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 3007/2 EG om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire), i enlighet med lagen (2010:1767) och förordningen (2010:1770) om geografisk miljöin-

formation, sker inom ramen för geodata-samverkan.

Direktivets genomförande följer en tidsplan fram till år 2020 som Sverige huvudsakligen följer.

Öppna data

Lantmäteriet har beslutat att släppa vissa av myndighetens småskaliga kartprodukter fria. Det innebär att såväl allmänhet som privata och offentliga aktörer får fri tillgång till många av de kartor som används i samband med friluftsliv, transporter och översiktlig planering. Detta genomförs successivt med start den 1 juli 2015.

Den geodetiska infrastrukturen vidareutvecklas

Lantmäteriet är ansvarigt för den nationella geodetiska infrastrukturen som består av de nationella och över tiden hållbara referenssystemen i plan, höjd och tyngdkraft samt det nationella nätet av permanenta referensstationer för positionering – GNSS (GPS/GLONASS) som kallas för Swepos. Övergången till de nationella referenssystemen Sweref 99 i plan och RH 2000 i höjd pågår, och Lantmäteriet har ett särskilt uppdrag att stödja myndigheter och kommuner vid övergången. Vid 2014 års utgång hade 265 kommuner gått över till Sweref 99 och 166 kommuner hade bytt till RH 2000. Samtidigt hade 80 procent av de statliga myndigheter och bolag som berörs gått över till Sweref 99 och RH 2000. Stationsnätet i Swepos har förtätats ytterligare och bestod i december 2014 av 328 stationer. Antalet kunder som abonnerar på positioneringstjänster ökar ständigt och uppgår i dag till drygt 2 500 stycken.

Arbetet med framtagandet av en nationell höjdmodell fortgår och arbetet med geografiska data i 3D har påbörjats

Under 2014 har uppbyggnaden av en ny nationell höjdmodell baserad på laserskanning fortsatt. Modellen är framtagen som ett stöd för anpassningen till ett förändrat klimat t.ex. genom att samhällsplaneraren ser vilka vägar vattnet tar om det blir översvämning. Modellen har också visat sig ha många andra användningsområden. Ambitionen är att framställa en rikstäckande höjdmodell med ett medelfel i höjd som är bättre än 0,5 m för en 2 m grid. Vid 2014 års utgång hade Lantmäteriet skannat 90 procent av Sveriges yta. Totalt är nu ca 413 000 km² av 460 000 km² skannade och leveransklara. Årets skanningsresultat har varit sämre än förväntat.

Orsaken är främst uppstartsproblem med en ny leverantör av skanningstjänsten. De områden som återstår att skanna är fjällen och fjällnära områden, vilka är de områden som ur vädersynpunkt är svårast att skanna.

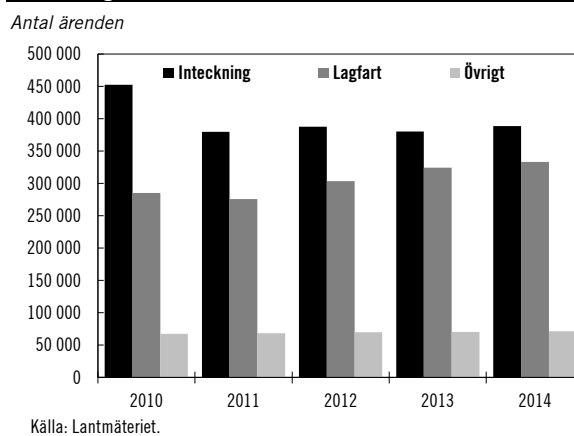
För att påbörja arbetet med att kunna tillhandahålla geografiska data i 3D har en samverkansgrupp bildats, bestående av Lantmäteriet, Sjöfartsverket, Trafikverket, SGU och FMV samt Linköpings och Faluns kommuner. Gruppens uppgift är att utforma ett nationellt ramverk för geodata i 3D som bl.a. omfattar gemensamma specifikationer och enhetliga utbytesmodeller.

Inskrivningsverksamhet

Volym

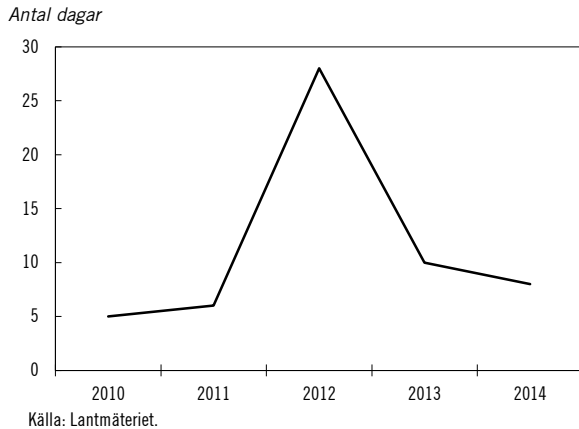
Lantmäteriets fastighetsinskrivning bedrivs på sju orter i landet. Antalet inskrivningsärenden ökade något under 2014, men ligger kvar på en historiskt sett låg nivå. Fördelningen av olika ärendetyper framgår av diagram 3.2.

Diagram 3.2 Fördelning av ärendetyper i inskrivningsverksamheten

Kötiderna ligger på en rimlig nivå

Kötiderna har fortsatt att minska under 2014 och den genomsnittliga kötiden för helåret uppgick till åtta dagar. Kötiden för de olika kontoren varierar mellan sex och tio dagar. De genomsnittliga kötiderna framgår av diagram 3.3.

Diagram 3.3 Genomsnittligt antal köddagar

Elektroniska ansökningar

Möjligheterna att lämna ansökan om inskrivning elektroniskt har ökat och utnyttjas nu i 3,6 procent av alla inskrivningsärenden. Vid utgången av 2014 hade 47 kunder anslutit sig till tjänsten.

Uppdragsverksamhet

Myndighetssamverkan med totalförsvaret

Enligt regleringsbrevet ska myndighetssamverkan för att säkerställa totalförsvarets krav ges hög prioritet. Under 2014 har Lantmäteriet levererat särtryck och digitala kartpaket till GPS, såväl över nationellt som internationellt område för Försvarmaktens behov. Även specialutbildning för Försvarmaktens personal inför t.ex. utlandstjänstgöring har genomförts. Lantmäteriet bistod även Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Länsstyrelsen i Västmanland m.fl. med uppbyggnad av karttjänster och webbkartor under den stora skogsbranden i Västmanland i augusti 2014.

Uppdragsverksamhet i anslutning till

Lantmäteriets myndighetsutövning

Omfattningen av uppdragsverksamheten i anslutning till myndighetsutövning inom Sverige framgår av tabell 3.20.

Tabell 3.20 Intäkter från uppdragsverksamhet i anslutning till fastighetsbildning

Miljoner kronor

	2011	2012	2013	2014
Intäkter	81,1	79,7	91,1	104,1

Källa: Lantmäteriet.

Myndighetssamverkan med främst Naturvårdsverket (naturvårdsuppdrag) och Skatte-

verket (underlag för fastighetstaxering) står för drygt 70 procent av den totala omsättningen. I övrigt utgör tjänster till kommunerna, t.ex. upprättande av fastighetsförteckningar och arkivutredningar samt MBK-verksamhet (mätning, beräkning och kartläggning) en stor del av verksamheten.

Lantmäteriet bedriver också tjänsteexport, dels som myndighetssamverkan med lantmäterimyndigheter inom ramen för SIDA:s finansiering, dels genom Swedesurvey AB. Genom tjänsteexporten bidrar Lantmäteriet till den svenska politiken för global utveckling (PGU). Omfattningen av Lantmäteriets tjänsteexport framgår av tabell 3.21.

Tabell 3.21 Intäkter från tjänsteexport

Miljoner kronor

	2011	2012	2013	2014
Intäkter	45,5	54,1	40,1	25,8

Källa: Lantmäteriet.

3.5.6 Forskningsfrågor

Forskning inom plan-, bygg- och bostadsområdet

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har fått ett ökat anslag för forskning om hållbart samhällsbyggande. Anslaget har ökat från 25 miljoner kronor år 2013 till 100 miljoner kronor från och med år 2016. På uppdrag av regeringen utvecklar Formas ett forskningsprogram för hållbart samhällsbyggande. Programmet ska öka kunskapen om hållbart samhällsbyggande ur ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt perspektiv. Forskningen ska omfatta olika forskningsdiscipliner, beakta behovet av sektorsövergripande lösningar och ske i nära samarbete med bygg- och bostadssektorn samt i samverkan med andra aktörer nationellt och internationellt. Satsningen ska vara tydligt åtgärdsinriktad för att bidra bland annat till teknikutveckling, innovation och miljöteknikexport. Formas samverkar i programmet med IQ Samhällsbyggnad och utvecklar programmet i dialog med andra centrala aktörer.

Fem starka forskningsmiljöer inom hållbart samhällsbyggande (hållbar renovering av bebyggelsen, hållbar upphandling inom byggsektorn, BNP-utvecklingens betydelse för hållbart samhällsbyggande, integrerade former för boende, åldrande och sjukvård samt kritisk

granskning av begreppet hållbart samhällsbyggande med inriktning mot boendet) har beviljats stöd under 2013–2017 med sammanlagt 105 miljoner kronor. Utöver detta tillkommer stöd från näringslivet och andra aktörer. Sammantaget hanterar de finansierade satsningarna flera aspekter av hållbarhet.

Formas deltar i forskningsrådets samverkansgrupp för jämställdhetsfrågor och säkerställer jämn könsfördelning i beredningsgrupper vid utlysningar av forskningsmedel.

Forskning om lantmäteriåfrågor

Lantmäteriet ska bedriva forskning och utveckling inom området geodesi. Inom ramen för uppdraget arbetar myndigheten med ett nytt tyngdkraftssystem och etablering av ett nytt tyngdkraftsnät, vilka har betydelse för möjligheten till noggrann höjdbestämning med satellitteknik.

Lantmäteriet har sedan hösten 2014 utsett och finansierat tre industridoktorander knutna till olika lärosäten, två inom fastighetsområdet och en inom geodesiområdet.

Forskning och kunskapsförmedling avseende geotekniska frågor

Statens geotekniska institut (SGI) bedriver behovsmotiverad forskning och utveckling inom fyra områden: Grundläggning och förstärkning, naturolyckor och klimatanpassning, materialegenskaper samt förorenade områden och efterbehandling. SGI:s mål är att resultaten för forskning och utveckling ska leda till konkreta förbättringar av metoder, konstruktioner, åtgärder, bedömningar och beslut. De geotekniska riskerna ska minska, plan- och byggprocessen effektiviseras, belastningen på miljö och naturresurser minska och förorenade områden bli efterbehandlade. Som stöd har SGI en forskningsinfrastruktur i form av bibliotek, laboratorier, provfält, geografiska informationssystem (GIS) och it-stöd. Under 2014 publicerades 14 stycken vetenskapliga artiklar, vilket är en hög siffra jämfört med storleken på årsarbetskraften inom forskning och utveckling (FoU). En indikator på att SGI:s FoU-verksamhet kommer till nytta är att antalet nedladdade publikationer har fortsatt att öka under 2014 till 117 100 nedladd-

ningar (att jämföra med 93 000 år 2013 och 77 500 år 2012).

3.5.7 Analyser och slutsatser

Samhällsplanering

Effektivare plan-, bygg- och genomförandeprocess
Kommunernas möjligheter att skapa förutsättningar för fler bostäder behöver öka. Den omfattande bristen på bostäder medför att det finns ett stort behov av ny bebyggelse. Ofta krävs en detaljplan för att möjliggöra den nya bebyggelsen och många gånger kan det ta lång tid att upprätta en sådan, inte minst när det finns många motstridiga intressen. Samtidigt finns det många exempel på att planläggning kan gå relativt snabbt.

När det gäller tiden som planprocessen tar i anspråk beror skillnaderna ofta på komplexiteten i planeringsuppgiften och kommunens möjligheter att hantera förutsättningarna, utifrån behov av tillräckliga ekonomiska och personella resurser och handläggarens kompetens.

Långa ledtider för planläggning m.m. har betydelse för förutsättningarna för en effektiv konkurrens inom byggsektorn då utdragna processer ofta medför stora kostnader för byggherren. Inom ramen för planprocessen uppstår ofta stora kostnader för byggherren och markinnehavet kan medföra betydande finansiella kostnader under den tid som planläggningen pågår. Många mindre aktörer i byggsektorn saknar de resurser som krävs för att kunna delta i en planprocess.

Kortare ledtider i planprocessen ger möjlighet för fler mindre och medelstora byggherrar att ta initiativ till planläggning. Kortare ledtider kan därmed bidra till ökad konkurrens inom byggsektorn och därmed till ett ökat utbud av bostäder till lägre priser.

Mot denna bakgrund behöver kommunernas förutsättningar att upprätta detaljplaner för nya byggprojekt förbättras. Staten kan i detta avseende dels bidra med ekonomiska resurser, dels bistå med kompetenshöjande insatser inom planeringsområdet.

Staten behöver göra mer för att förbättra förutsättningarna för byggandet

Även om det är en kommunal uppgift att planlägga användningen av mark och vatten enligt

plan- och bygglagen (2010:900) har staten ofta ett stort inflytande över frågor som har betydelse för möjligheterna att bygga på en viss plats. Det handlar bl.a. om det regelverk som anger ramarna för planeringen samt olika nationella mål, planer och program som inverkar på den kommunala planeringen.

Staten har flera möjligheter att påverka förutsättningarna för att göra det enklare att etablera ny bebyggelse och säkerställa att det som byggs blir långsiktigt hållbart. Det kan bl.a. ske genom att staten utvecklar vägledningen när det gäller hur regelverket bör tillämpas och att staten tydligare prioriterar mellan olika statliga intressen, utifrån ett hållbarhetsperspektiv och en helhetssyn på markanvändningen. Ett exempel där det är viktigt att påverka förutsättningarna för byggandet är planeringens roll i anpassningen till ett förändrat klimat, bl.a. om var och hur bostäder byggs.

Behov av ytterligare regelförenklningar

Det finns en utbredd uppfattning om att det regelverk som styr planering och byggande inte är ändamålsenligt utformat, inte minst till följd av att de formella kraven i regelverket anses bidra till långa processer. Även internationella jämförelser pekar på att Sverige kan lära av hur andra länder har organiserat samhällsplaneringen (jfr t.ex. rapporten *Sweden's Business Climate – Opportunities for Entrepreneurs through Improved Regulations*, Världsbanken 2014).

Att regelverket är ändamålsenligt utformat är av stor betydelse för att plan-, bygg- och genomförandeprocessen ska kunna genomföras effektivt. Arbetet med att identifiera och åtgärda onödiga hinder i samhällsplaneringsprocessen behöver därför fortsätta.

Transportinfrastruktur och bostadsbyggande

En ny typ av överenskommelse som regeringen aviserade i Budgetpropositionen för 2015 är stadsmiljöavtal. Trafikverket har haft i uppdrag att ta fram förslag på ramverk för stadsmiljöavtal med fokus på hållbara transporter i städer. Förslaget redovisades i maj 2015.

I Boverkets förslag till strategi för God byggd miljö som lämnades till regeringen i december 2014 föreslår Boverket ett särskilt etappmål för transporterna i tätort. Boverkets inriktning innebär att skapa förutsättningar för att en större andel av persontransporterna i städer ska ske med kollektivtrafik, cykel eller

gång. Boverkets förslag till strategi bereds inom Regeringskansliet.

Sambanden mellan regionalt tillväxtarbete och kommunal översiktsplanering behöver stärkas

Det finns fortsatt ett stort lokalt och regionalt intresse kring frågorna om regional fysisk planering, även om arbetet med att integrera de ekonomiska och fysiska planeringsprocesserna befinner sig i olika faser. Den rumsliga dimensionen har i vissa fall fått en starkare ställning i det regionala tillväxtarbetet. I juni 2015 presenterade Bostadsplaneringskommittén sitt betänkande *En ny regional planering – ökad samordning och bättre bostadsförsörjning* (SOU 2015:59). I betänkandet föreslås en ny regional planering för ökad samordning mellan den regionala planeringen för transportinfrastruktur, tillväxt och kollektivtrafik samt kommunernas planering för bostadsförsörjning. Betänkandet har remitterats.

Ekonomiska värden av olika ekosystemtjänster uppmärksammas alltmer i den fysiska planeringen, och det finns en efterfrågan på vägledning om hur dessa värden integreras i planeringsunderlag och beslutsfattande. Det nyligen påbörjade arbetet på länsstyrelserna med att ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur förväntas förbättra planeringsunderlaget så att insatser för bevarande, hållbart nyttjande och restaurering av ekosystem kan göras på rätt plats i landskapet.

Regeringen konstaterar att flera län bedriver insatser för en stärkt integration mellan den ekonomiska och fysiska planeringen och att det finns en efterfrågan på fortsatt utveckling av samverkan och kunskap om den fysiska planeringens betydelse för hållbar tillväxt lokalt och regionalt. Uppdraget till Tillväxtverket och Boverket att gemensamt genomföra ett program för stärkt lokalt och regionalt samspel mellan fysisk planering och näringslivsutveckling under åren 2013–2015, har bidragit till att skapa en arena för dessa frågor bland relevanta aktörer på lokal och regional nivå. Det förväntas också bidra till att öka engagemanget och stärka förståelsen för dessa frågor ytterligare.

Bättre förutsättningar för att hantera buller i planeringen

Ett av hindren för bostadsbyggande är den osäkerhet som i vissa fall finns beträffande hur buller från bl.a. industrier, vägar och flygplatser ska hanteras vid planering och byggande av nya

bostäder. Mot den bakgrunden har ändringar gjorts i regelverket, dels genom lagändringar i plan- och bygglagen (2010:900) och miljöbalken (1998:808), dels genom att nya riktvärden har beslutats i syfte att skapa ett mer samordnat och förutsägbart regelverk som kan underlätta för planering och byggande av bostäder. Nämnade åtgärder bör bidra till bättre förutsättningar för byggande av bostäder samtidigt som det ökar rättssäkerheten för verksamhetsutövare och andra som berörs av regelverket. Eftersom det nya regelverket för buller nyligen börjat gälla är det för tidigt att dra några slutsatser om vilka resultat som åtgärderna har lett till.

Boverket har i den årliga uppföljningen av miljö kvalitetsmålen bedömt att det behövs ytterligare insatser, såväl nationellt som internationellt, för att begränsa trafikbullret. Särskilt behöver åtgärder inriktas mot att begränsa buller vid källan, samt för att åtgärda de mest utsatta bostäderna. I utgiftsområde 22 Kommunikationer redogörs närmare för statens insatser för att åtgärda bostäder som är utsatta för trafikbuller.

Regeringen avser att nogsamt följa tillämpningen och resultaten av de genomförda regeländringarna liksom forskning och kunskapsutveckling om hälsokonsekvenser av buller.

Utvecklingen av den kommunala planeringen

Planeringsaktiviteten och planberedskapen behöver öka

En stor del av den bostadsproduktion som sker äger rum på mark som nyligen har blivit föremål för fysisk planläggning, inte minst i landets tillväxtregioner där det finns ett stort behov av nya bostäder. En ökad planläggningsaktivitet och planberedskap är således en förutsättning för att bostadsbyggandet ska öka.

Även om utvecklingen pekar på att planeringsaktiviteten ökar kan det konstateras att planeringsaktiviteten behöver öka ytterligare. Planeringsaktiviteten är viktig för att kunna tillgodose de omfattande behoven av nya bostäder som är långsiktigt hållbara och anpassade till ett förändrat klimat.

Hållbar stadsutveckling

En stor del av regeringens arbete inom plan-, bygg- och bostadsområdet är en viktig del i arbetet med hållbar stadsutveckling. Att våra städer kan växa på ett hållbart sätt är en förutsättning för att de ska kunna utgöra attraktiva livsmiljöer för lång tid framöver för alla personer, oavsett bakgrund, kön, ålder och funktionsförmåga. Bebyggelseutveckling måste ses i ett sammanhang där ekonomiska, ekologiska och sociala hållbarhetsaspekter integreras. Även anpassning till ett förändrat klimat måste beaktas.

Boverket har på uppdrag av regeringen tagit fram ett förslag till strategi för God bebyggd miljö (M2014/219/Mm). Strategin innehåller förslag på åtgärder som bidrar till den miljömässiga dimensionen av hållbar stadsutveckling. Förslagen i strategin bereds inom Regeringskansliet.

Plattformen för hållbar stadsutveckling är av central betydelse för att möjliggöra dialog, möten och kunskapsutveckling för aktörer på lokal, regional och nationell nivå. Även jämställdhetsaspekten i stadsplaneringen är föremål för regeringens uppmärksamhet. Det finns många miljöer som är utformade på ett sätt som får människor att känna sig otrygga. Detta begränsar framför allt kvinnors och flickors möjligheter att röra sig ute. Stadsplanering ur ett jämställdhetsperspektiv innebär fler tillgängliga stads- och tätortsmiljöer för både kvinnor och män.

I oktober redovisar Naturvårdsverket den fördjupade utvärderingen av miljömålen till regeringen, där hållbara städer utgör ett särskilt fokusområde. Den fördjupade utvärderingen kommer att vara ett viktigt underlag i det fortsatta arbetet med att klara klimat- och miljömålen.

Geotekniska och miljögeotekniska frågor

Bristande kunskap i geoteknik, bristande geoinformation och brister i beslutsprocesser är de största skadeorsakerna när det gäller markbyggande. Om de geotekniskt relaterade skadekostnaderna kan minska går det att göra stora samhällsbesparingar. Det är därför av väsentlig betydelse att Statens geotekniska institutts (SGI) geotekniska kunskap kan nå ut

till fler och få ökat genomslag vid planering och byggande. Som exempel kan nämnas den stora betydelse som SGI:s arbete och kunskap har för klimatanpassning i kommunerna.

Bostadsmarknad

Flera faktorer påverkar bostadsbyggandet

Flera faktorer påverkar utvecklingen på bostadsmarknaden. Den statliga bostadspolitiken är viktig men omvärldsfaktorer som t.ex. den allmänna konjunkturutvecklingen gör den statliga bostadspolitiken svår att mäta isolerat. Därutöver innebär det kommunala planmonopolet, som en del i den kommunala självstyrelsen, att det är kommunen som bestämmer hur mark ska användas och bebyggas inom kommunen.

Bostadsbyggandet måste öka ytterligare

Bostadsbyggandet ökar och prognoserna indikerar att det kommer att fortsätta öka. Regeringens långsiktiga mål om att det ska byggas minst 250 000 bostäder fram till 2020 är satt utifrån omfattningen på senaste årens bostadsbyggande och tidigare bedömningar av bostadsbyggnadsbehovet på lång sikt. Befolkningsökningen indikerar att bostadsbyggnadsbehovet ökat ytterligare. Det kommer att ställas stora krav på bostadsbyggandet för att klara bostadsbehovet.

Kreditgarantier är ett skydd vid uppförande av byggnader

De senaste åren har de statliga kreditgarantier som beviljas i hög grad avsett garantier som skydd för risker i samband med uppförandet av byggnader. I nuvarande marknadsläge finns nästan ingen efterfrågan på extra säkerhet för fastighetslån med färdiga byggnader som säkerhet.

Fler amorterar på sina lån

Tillväxttakten på hushållens lån har tilltagit. Den snabbare ökningen av hushållens skulder kopplas till de stigande bostadspriserna. Trots att priserna på bostäder fortsatte att öka under 2014 växer inte hushållens skulder, vare sig i relation till bostädernas värde eller hushållens inkomster. Allt fler hushåll amorterar på sina lån, men hushållens vilja att amortera sjunker ju lägre belåningsgraderna blir. Finansinspektionens stresstester visar också att hushållen är bättre rustade för sämre tider i dag än för ett år sedan.

Fler hushåll klarar av högre ränta och inkomstbortfall än 2013.

Svaga grupper på bostadsmarknaden

Boverkets bostadsmarknadsenkät visar att antalet kommuner som uppger att de har bostadsbrist för unga, studenter och nyanlända invandrare ökar. Som en konsekvens blir många nyanlända invandrare med uppehållstillstånd kvar på Migrationsverkets anläggningsboenden när kommuner hänvisar till bostadsbrist. Unga drabbas hårt av den generella bostadsbristen, i synnerhet i storstadsregionerna där flytten hemifrån sker allt senare. För studerande kan bristen på bostäder försvåra möjligheten till utbildning.

De sociala kontrakten ökar i antal och ökningen av antalet hushåll med barn under 18 år indikerar att målgruppen håller på att ändra karaktär. Den sekundära bostadsmarknaden tycks i allt större utsträckning användas som kompensatoriskt instrument för att motverka bostadsbrist och möta allt hårdare krav på bostadsökande med små resurser.

För att uppnå det bostadspolitiska målet är det viktigt att det byggs fler bostäder men också att rätt typ av bostäder byggs.

Lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag

De allmännyttiga kommunala bostadsbolagen är ett verktyg för kommunerna att leva upp till sitt bostadsförsörjningsansvar. 2011 genomfördes en reform som innebar att allmännyttans hyresnormerande roll ersattes av en modell med kollektivt förhandlade hyror. Samtidigt tydliggjordes att de allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolagen ska drivas enligt affärsmässiga principer. Lagändringarna verkar inte ha haft någon betydelse för hyressättningen (Boverket rapport 2015:19). Vad kravet på affärsmässigheten har haft för betydelse i övrigt är mer svårbedömt. Begränsningsreglerna avseende värdeöverföringarna från allmännyttiga kommunala aktiebolag följs i de allra flesta fall.

Byggande

Teknikutveckling viktigt inom byggsektorn

Bostadsbyggandet står för en betydande del av allt som byggs i Sverige. Det innebär att bostadsbyggandet är ett centralt område för teknikutveckling och effektivisering med syftet

att erhålla billiga, säkra och klimatsmarta bostäder av hög kvalitet.

Systemet med standarder inom byggsektorn, bl.a. genom EU-regelverket, är viktigt för teknikutvecklingen. Samtidigt kan standarder vara problematiska ur konkurrenssynpunkt. Det är viktigt för företagare att känna till standarder, men också att kunna delta i det angelägna arbetet att utveckla och ta fram nya standarder. Kostnaderna för standarder kan vara betydande för små företag, som också ofta har svårt att delta i processen kring att ta fram standarder. Standarder kan därmed ge upphov till inträdesbarriärer och utestängningseffekter.

Tillgängliggörandet av europeiska konstruktionsstandarder, de s.k. eurokoderna, har dock inneburit en stor lättnad för små företag. Sedan den 1 juli 2013 är de eurokoder som finns översatta till svenska tillgängliga för kostnadsfri nedladdning på SIS webbplats för dem som är bosatta eller verksamma i Sverige.

Förutom kostnader kan det även finnas andra tillgänglighetsfaktorer som hämmar konkurrensen, t.ex. språkliga. Boverket arbetar kontinuerligt med översättning av standarder, men det finns många standarder inom byggsektorn som ännu inte översatts till svenska.

Teknikutveckling är också central för att åstadkomma energieffektiviseringar och ett klimatsmart byggande. Stora insatser har genom åren ägnats åt att undersöka och minska byggnaders klimatpåverkan under driftfasen, orsakade av bl.a. uppvärmning, medan byggnaders klimatpåverkan under byggfasen (materialutvinning, transporter m.m.) inte ägnats samma intresse. I ett livscykelperspektiv har klimatpåverkan under byggfasen relativt sett blivit större eftersom byggnader blir alltmer energieffektiva och utsläppen från uppvärmning minskar. Boverket har ett pågående regeringsuppdrag att utreda forsknings- och kunskapsläget angående byggnaders klimatpåverkan utifrån ett livscykelperspektiv samt att utreda behov av informationsinsatser och vägledningar gentemot byggsektorn och den kommunala planeringen (S2014/6522/PBB). Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2015.

Livscykelperspektivet återkommer också i det uppdrag Boverket har haft att ta fram en strategi för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö, som nyligen redovisats till Miljödepartementet. I sin slutrapport för uppdraget (M2014/2798/Mm) föreslår Boverket att regeringen beslutar om fyra

nya etappmål varav ett är följande: "Människans livsmiljö ska vara grunden för ett hållbart byggande och byggnadsbestånd. År 2020 ska livscykelperspektivet vara en utgångspunkt för all ny- och ombyggnad liksom vid förvaltning av befintlig bebyggelse." Se vidare under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Det befintliga byggnadsbeståndet behöver energieffektiviseras

Byggnadsbeståndet står för ca en tredjedel av Sveriges totala energiförbrukning. För att underlätta omställningen till ett energisystem baserat på förnybar energi är det av avgörande betydelse att den bebyggda miljöns energianvändning minskar. Energianvändningen i nya byggnader minskar för varje år men minskningen behöver vara större och takten på energieffektiviseringen behöver öka för att Sverige ska uppnå de uppsatta energimålen. Statens energimyndighet och Boverket konstaterar i sitt förslag till renoveringsstrategi att en viktig slutsats är att om renoveringstakten ökar uppnås även en hög energieffektivisering. Regeringen delar myndigheternas syn att en viktig framgångsfaktor för en ökad energieffektivisering i bebyggelsen är att renoveringstakten ökar.

Lantmäteriverksamhet

Förrättningsverksamhet och fastighetsindelning

Verksamheten är av grundläggande betydelse då bl.a. fastighetsindelningen ligger till grund för allt ägande av fastigheter och för kreditmarknadssystemet i Sverige. Genom lantmäteriförrättningar försörjs samhället med fastigheter och rättigheter för bl.a. utbyggnad av infrastruktur, exploatering av mark för bebyggelse, rationalisering av jord- och skogsbruk och för utveckling av landsbygden. Verksamheten uppvisar god rättsäkerhet och förtroendet för både verksamheten och den enskilde förrättningslantmätaren är högt. Dock uppvisar verksamheten långa leveranstider och kostnaderna upplevs som höga. Lantmäteriet har genomfört förändringar i verksamheten för att åstadkomma ett enhetligt arbetssätt, vilket innebär att ärenden nu kan flyttas mellan handläggare och lantmäterigrupper i hela landet och att förrättningslantmätaren, som utgör specialistkompetens, kan

användas mer effektivt. Även kontorsstrukturen har setts över och mindre kontor (för 2–4 personer) avvecklas. Detta är ett steg att fullfölja regeringens beslut från 2008 om att Lantmäteriet ska vara den statliga lantmäterimyndigheten. Den omorganisation som genomförts och som är myndighetens huvudsakliga åtgärd för att nå målen om kortare handläggningstider (kalendertid) till oförändrad kostnad för de sökande fick inte genomslag under 2014.

Det råder en fortsatt stor brist på, och konkurrens om, erfarna förrättningslantmätare. Lantmäteriet är inne i en generationsväxling, vilket innebär att behovet av nyrekrytering är stort. Samtidigt visar trenden att det genomsnittliga ärendet blivit mer komplicerat, vilket även det innebär att behovet av erfarna förrättningslantmätare ökat. Lantmäteriet arbetar aktivt med att intressera ungdomar för lantmäteriområdet. Åtgärderna har inriktats på att möta och informera elever, studenter och skolpersonal om Lantmäteriet och dess verksamhet och vilka utbildningsvägar som kan leda till arbete i organisationen. Då det utexamineras för få inom lantmäteriområdet har myndigheten arbetat med att få till stånd fler lantmäterianknutna utbildningar. Detta har resulterat i att Umeå universitet hösten 2014 för första gången tog emot studenter till en magisterutbildning med lantmäteriiinriktning. Detta kan förhoppningsvis på sikt förbättra situationen i norra Sverige.

Bristen på lantmätare är påtaglig även inom andra statliga, kommunala och privata aktörer inom samhällsbyggnadsområdet.

Informationsförsörjning

Geografisk information och fastighetsinformation (geodata) är viktiga underlag för effektiv samhällsplanering, ett rättssäkert samhälle och en enklare vardag för medborgaren. Exempel på samhällsprocesser där geodata av hög kvalitet är en förutsättning är utveckling av transportnätet, stadsbyggnad och klimatanpassning. Hela geodatamarknaden växer. Efterfrågan på Lantmäteriets information ökar och allt fler kommersiella aktörer agerar på marknaden. En viktig faktor för tillväxten har varit den tekniska utvecklingen vad gäller bland annat mobiler och surfplattor, där positionering och därmed geodata är en nyckelkomponent, men även genom utvecklingen av insamlingstekniker av olika slag. En förutsättning för att samhällets försörjning av geodata ska ske på ett effektivt

sätt är att det finns en väl utvecklad infrastruktur med standarder som gör det möjligt att kombinera och utbyta geodata, regelverk som underlättar informationsförsörjningen, en portal som ger möjlighet att söka geodata och tjänster samt metadata som beskriver innehåll, tillgänglighet och kvalitet. Det arbete som lagts ned på att skapa en sådan infrastruktur har resulterat i en kraftigt ökad användning, inte minst inom ramen för Geodatasamverkan, dvs. en datadelningsmodell för aktörer med offentlig uppgift. Deltagare i denna samverkan är myndigheter som har informationsansvar enligt lag och förordning om geografisk miljöinformation, som grundar sig på EU direktivet Inspire samt kommuner, andra statliga myndigheter och övriga organisationer som har myndighetsuppgifter. Alla organisationer som tecknar samverkansavtal för Geodatasamverkan får tillgång till all den information som de informationsansvariga myndigheterna ställer till förfogande mot en årsavgift. Detta har bidragit till att användningen av geodata bland de deltagande myndigheterna och kommunerna har ökat markant. Sammantaget visar detta på behovet av och de vinster som kan göras för samhället som helhet med öppna data, dvs. fri tillgång till information utan begränsande licenskrav etc. Lantmäteriet har, för att möta omvärldens krav, beslutat att tillhandahålla viss småskalig information och en positioneringstjänst utan kostnad.

Inskrivningsverksamhet

Finans- och fastighetsmarknaden påverkar ärendetillströmningen till Lantmäteriets inskrivningsverksamhet. Ett lågt ränteläge innebär flera fastighetsaffärer och därmed ett ökat ärendeinflöde vad gäller lagfarter, inteckningar och andra inskrivningar. En ökad tillväxttakt för hushållens lån, speciellt för bostadsändamål, innebär normalt sett högre volymer av inteckningsärenden till Lantmäteriet. För att denna marknad ska fungera krävs en rättssäker och stabil inskrivningsverksamhet. Det är vidare viktigt att handläggningstiderna (kötiderna) hålls på en rimlig nivå och att handläggningen är enhetlig över landet. Under 2014 driftsattes ett nytt inskrivningssystem och sedan oktober månad genomförs handläggningen helt i det nya systemet. Genom aktiv produktionsutjämning och styrning kan differensen i handläggningstid mellan de olika kontoren undvikas. Möjligheten att ta emot elektroniska ansökningar bör utnyttjas i

högre grad för att effektivisera arbetet och höja kvaliteten på ansökningarna.

Uppdragsverksamhet

Lantmäteriets uppdragsverksamhet är avgränsad till i instruktionen angivna områden och myndigheten bör genom interna åtgärder säkerställa att nya och befintliga uppdrag prövas mot denna. Särskilt gäller detta MBK-verksamheten, där en omprövning av omfattningen bör göras kontinuerligt för att ge plats åt eventuellt nya marknadsaktörer.

Genom tjänsteexporten bidrar Lantmäteriet till den svenska politiken för global utveckling. Landfrågorna är en viktig komponent i hållbar stadsutveckling. Ordnade system för att trygga ägande och andra former av markupplåtelse, liksom rättigheter som bl.a. kan ligga till grund för krediter med fastigheten som säkerhet, är av avgörande betydelse såväl för ekonomisk och social utveckling som livsmedelsförsörjning och en hållbar miljö. Lantmäteriets tjänsteexport innebär stöd till institutionell utveckling av lantmäteriverksamhet i andra länder, men även en möjlighet att bygga upp kompetens och attrahera arbetskraft i Sverige.

3.6 Politikens inriktning

Sverige behöver en långsiktig och hållbar bostadspolitik för alla. En fungerande bostadsmarknad har väsentlig betydelse för att människor ska få en bostad och för att uppnå regeringens mål om EU:s lägsta arbetslöshet år 2020. Bostadsbristen riskerar framtidens tillväxt, minskar rörligheten och försvårar matchningen på arbetsmarknaden. Över hälften av Sveriges kommuner uppger att de har bostadsbrist. Den akuta bostadsbristen drabbar framför allt större städer och högskoleorter. Situationen kräver att staten är mer aktiv och stöttar kommunerna att kunna ta ansvaret för bostadsförsörjningen och samtidigt verka för en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar stadsutveckling.

Det byggs för få bostäder i Sverige. Det råder underskott på framför allt hyresrätter, oavsett geografiskt läge på bostadsmarknaden. Efterfrågan på främst små lägenheter är stor. Bostadsbristen skapar långa köer till hyresrätter och höga priser på bostadsrätter och småhus.

Det gör det svårare för framför allt unga, studenter och nyanlända invandrare att ta steget in på bostadsmarknaden.

Bostadsbristen ska mötas med ett ökat bostadsbyggande. Regeringens målsättning är att det ska byggas minst 250 000 nya bostäder fram till 2020. Befolkningsökningen indikerar att bostadsbyggnadsbehovet ökat ytterligare. Regeringen presenterar därför olika insatser för att stimulera ett kraftigt ökat bostadsbyggande. Fokus ska ligga på hållbara bostäder som kan efterfrågas av människor med normala inkomster.

De bostäder vi bygger i dag ska stå i många år. Ur ett klimat- och miljöperspektiv är det därför viktigt att vi använder de möjligheter som finns för att bygga rätt från början. Inom bostads- och stadsutvecklingspolitiken finns flera viktiga verktyg för att hantera klimatutmaningen, klara miljömålen och ställa om samhället i en hållbar riktning. Regeringen anser att för att bygga ett klimatsäkert och hållbart samhälle är det viktigt att klimatets förändring beaktas i den fysiska planeringen, både vad gäller nyexploatering och befintlig bebyggelse.

Bostadsbyggandet

Sverige befinner sig i en situation med allvarlig bostadsbrist. Det är ett läge som kräver att staten går in och stöttar kommunerna i deras bostadsförsörjningsansvar. Efter flera decennier av tilltagande bostadsbrist är det tydligt att marknaden inte ensam kan lösa bostadsbristen i Sverige. Staten behöver ta ett större ansvar för att det byggs fler bostäder.

Bostadsstatsningarna som aviseras i denna proposition bidrar till att bostadsbyggandet ökar. På kort sikt kommer det ökade bostadsbyggandet till följd av bostadsstatsningarna bidra till att öka arbetskraftsefterfrågan inom byggbranschen och generellt öka aktiviteten i ekonomin. På längre sikt kommer reformerna att dämpa bostadsbristen och öka de arbetssökandes möjligheter och incitament att söka sig till tillväxtregionerna. Det leder till att företagens expansionsmöjligheter i tillväxtregionerna ökar, vilket får positiva effekter för BNP-utvecklingen och sysselsättningen.

Satsningarna möjliggörs av det utrymme som skapas genom att ROT- och RUT-avdragen begränsas, se Förslag till statens budget, finans-

plan och skattefrågor, avsnitt 6, och genom att anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning minskas, se utgiftsområde 25.

Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder
Regeringen menar att bostadsbristen i första hand löses genom ökat byggande av bostäder. Framför allt behöver utbudet av hyresrätter, inklusive studentlägenheter, öka. För att öka utbudet av hyresrätter avser regeringen att införa en stimulans för anordnande av nya hyresbostäder. Stödet gäller projekt som påbörjas från och med den 25 mars 2015, och kommer att utgå ifrån att produktionskostnaderna generellt är högre i storstadsregionerna. För att ta hänsyn till att produktionskostnaderna är högre per kvadratmeter för små lägenheter kommer stödet att vara särskilt högt för bostadsytor upp till 35 kvadratmeter. Vissa villkor kommer att ställas för att ett projekt ska kunna få stöd, bl.a. krav på energieffektivitet, rimliga hyror och att lägenheterna förmedlas på ett transparent sätt. Förslaget ska föras till Europeiska kommissionen för godkännande innan det kan träda i kraft.

Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande
Regeringen bedömer att kommunerna inom ramen för befintlig lagstiftning kan bidra väsentligt mer än i dag till att öka bostadsbyggandet genom insatser som planmyndighet, vid handläggning av ärenden om bygglov samt i sin roll som fastighetsägare. Stödet till kommunerna är avsett att premiera ett förändrat arbetssätt vilket kommer att ta viss tid att genomföra. Under 2016 kommer medel därför att tillföras och fördelas baserat på faktiskt bostadsbyggande. Regeringen utarbetar och presenterar i närtid en modell för hur stödet ska fördelas efter 2016.

Kommunerna föreslås också kunna söka statligt stöd för åtgärder för att avhjälpa föroreningsskador på mark där det finns förutsättningar för bostadsbyggande. Förslag om ett sådant stöd redovisas under UO 20.

Investeringsstöd till bostäder för äldre
Mot bakgrund av den demografiska utvecklingen med ett ökande antal äldre med behov av anpassade bostäder avsätter regeringen i denna budget medel för ett nytt investeringsstöd till bostäder med hyresrätt för äldre. Insatserna beskrivs mer under UO9.

Regelförenklingsarbete

Effektiva byggprocesser ger billigare bostäder. Byggregler behöver förenklas och processen från beslut till färdigt hus effektiviseras. Regeringen har fortsatt fokus på regelförenklingsarbete.

Regeringen vill förkorta instanskedjan för detaljplaner och områdesbestämmelser och därigenom effektivisera byggprocessen utan att riskera rättssäkerheten eller det demokratiska inflytandet över stadsutvecklingen. I höst presenteras en utredning om bristande konkurrens inom byggbranschen. Regeringen kommer då att ta ställning till vilka åtgärder som eventuellt behöver vidtas för att öka konkurrensen, få ned byggkostnaderna och underlätta för mindre företag att exempelvis konkurrera om kommunala markanvisningar. Dessa åtgärder förväntas bidra till ett ökat bostadsbyggande.

Upprustningsbehovet

Många flerbostadshus behöver moderniseras på ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart sätt och utan att hyran blir orimligt hög efter renoveringen. Regeringen avser att införa ett stöd för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus samt ett stöd för förnyelse av utomhusmiljön. Stöden är avsedda för åtgärder i områden med socioekonomiska utmaningar.

Upprustningen av t.ex. de s.k. miljonprogramsområdena skapar möjligheter att ta ett helhetsgrepp på hela bostadsområden och stärker kopplingarna till den omkringliggande stadsregionen samt skapar möjligheter att öka kvaliteten och trivseln i boendet. Stödet ska bidra till att upprätthålla den höga och enhetliga svenska bostadsstandarden. I utemiljön kommer det att bli viktigt att skapa mötesplatser och öka tillgängligheten till grundläggande service. Hyresgästerna ska ha inflytande i renoveringsprocessen. Upprustningar skapar även arbetstillfällen.

Regeringen har även tillsatt en utredare som bl.a. ska undersöka hur reglerna om hyresgästers inflytande över förbättrings- och ändringsarbeten tillämpas och ta ställning till om hyresgästernas inflytande bör stärkas (dir. 2015:83).

Hållbar stadsutveckling

Arbetet med stadsutveckling innebär en möjlighet att ta ett helhetsgrepp om hur staden kan och bör utvecklas. Det handlar om att åstadkomma väl fungerande och attraktiva stadsmiljöer där hög livskvalitet går hand i hand med förbättring av den byggda miljön, ekonomisk tillväxt, minimerad miljö- och klimatpåverkan, social sammanhållning, trygg boendemiljö, hållbar fysisk planering med hänsyn till ett förändrat klimat, ett robust byggande samt hållbara och innovativa transportlösningar.

I regeringens arbete för hållbar stadsutveckling är plattformen för hållbar stadsutveckling och den strategi för God bebyggd miljö som Boverket tagit fram viktiga utgångspunkter.

Det pågående arbetet med att utveckla och implementera ett ramverk för stadsmiljöavtal med fokus på hållbara transporter i städer är fortsatt prioriterat och ett viktigt bidrag i arbetet med att nå miljömålen. Investeringar i kollektivtrafik kan i förlängningen öppna upp nya, attraktiva lägen för bostadsbyggande. Vidare kan de ovan beskrivna stöden för bl.a. energieffektivisering och förnyelse av utomhusmiljöer i områden med socioekonomiska utmaningar komma att utgöra viktiga verktyg för att åstadkomma en önskvärd stadsutveckling. Regeringens särskilda stöd inom UO20 till lokala klimatinvesteringar 2015–2018 kan också bidra positivt till en hållbar stadsutveckling.

Planeringen av våra samhällen är avgörande för möjligheten att åstadkomma den samhällsomställning som regeringen eftersträvar och som bl.a. förtydligas i de av riksdagen beslutade miljö- och kvalitetsmålen och generationsmålet. Samhällsplaneringen har betydelse för alla miljö- och kvalitetsmål, men påverkar särskilt målet. Begränsad klimatpåverkan och målet om en God bebyggd miljö.

Det behövs dock ytterligare insatser för att möjliggöra hållbar stadsutveckling. Bland annat behöver det utvecklingsarbete som bygger broar mellan akademisk forskning och den praktiska verksamheten fortsätta.

Hållbart byggande

Den byggda miljön står för en stor del av energianvändningen i samhället. För att underlätta omställningen till ett energisystem baserat på

förnybara råvaror där miljömålen kan nås är det viktigt att den byggda miljös andel av energianvändningen minskar.

Dagens nyproducerade bostäder håller oftast hög kvalitet när det gäller energieffektivitet. Mer fokus behöver läggas på att minska klimatutsläppen från byggmaterialen och själva byggprocessen, samt på att energieffektivisera det äldre bostadsbeståndet. En metod att studera byggnaders miljöpåverkan är att göra det genom livscykelanalyser. Det är angeläget att förbättra kunskapsläget vad gäller byggnaders klimatpåverkan i ett livscykelperspektiv, så att vi i framtiden kan göra rätt val för att minska byggsektorns klimatpåverkan. Boverket har ett pågående regeringsuppdrag att utreda forsknings- och kunskapsläget angående byggnaders klimatpåverkan utifrån ett livscykelperspektiv.

Bostäder för unga, studenter och nyanlända

Unga, studenter och nyanlända invandrare är särskilt utsatta på bostadsmarknaden, eftersom många saknar de finansiella tillgångar eller kontaktnät som krävs för att få en permanent bostad. I budgeten för 2016 avsätts 300 miljoner kronor som en särskild stimulans till snabbt uppförda studentbostäder.

Regeringen ser också ett behov av att säkerställa tryggheten för dem som bor i andra hand. Boverket har fått i uppdrag att göra en uppföljning av lag (2012:978) om uthyrning av egen bostad (N2015/1714/PUB), för att få en tydligare bild av dess konsekvenser. Därutöver har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att utreda frågor om privatpersoners uthyrning av bostadslägenheter och ta ställning till om hyresgästernas ställning bör stärkas (dir. 2015:83).

Etablering på bostadsmarknaden

Bostadsbristen drabbar särskilt dem som ska ny- eller återetablera sig på bostadsmarknaden. Antalet sociala kontrakt, där kommunen eller socialtjänsten hyr bostäder i andra hand åt dem som inte själva kan hitta en bostad, ökar. Länsstyrelsernas uppdrag att stödja kommunerna i deras arbete med inträde på bostadsmarknaden kommer att förnyas. Regeringen ser samtidigt behov av ett fortsatt arbete med att

undersöka och förbättra förutsättningarna för etablering på bostadsmarknaden.

Upprustning av skollokaler samt utemiljöer för förskolor, skolor och fritidshem

Regeringen avsätter i denna budget medel för upprustning av skollokaler samt upprustning av utemiljöer vid förskolor, skolor och fritidshem. Insatserna beskrivs mer under UO16.

Lantmäteriverksamhet

Lantmäteriet förvaltar och utvecklar centrala delar av samhällets infrastruktur i form av rikstäckande geografisk information av hög kvalitet och aktuella uppgifter om landets alla fastigheter. Denna infrastruktur ska vara tillgänglig för alla att använda och utvecklingen mot att tillhandahålla informationen på ett sätt som gör det möjligt både för enskilda medborgare och för företag som vill bygga tjänster måste fortsätta. Att fastighetsregistret nu flyttas till en stabil datormiljö, att inskrivningssystemen byts ut och integreras, att den digitala informationen görs tillgänglig i tre dimensioner och att ansökningar kan lämnas elektroniskt, är sådana utvecklingssteg som medverkar till bättre samhällsservice och nya utvecklingsmöjligheter.

3.7 Budgetförslag

3.7.1 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tabell 3.22 Anslagsutveckling 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2014	Utfall	18 984		6 576
2015	Anslag	17 000 ¹	Utgifts-prognos	16 578
2016	Förslag	24 000		
2017	Beräknat	24 000		
2018	Beräknat	20 000		
2019	Beräknat	20 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för insatser inom det bostadspolitiska området.

Regeringens överväganden

Tabell 3.23 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	17 000	17 000	17 000	17 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	7 000	7 000	3 000	3 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	24 000	24 000	20 000	20 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen har inlett ett arbete som syftar till att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt. För att kunna fortsätta detta arbete på ett effektivt sätt är det viktigt att regeringen snabbt kan inhämta beslutsunderlag och vid behov vidta åtgärder.

För att finansiera länsstyrelsernas uppdrag att stödja kommunerna i deras arbete med inträde och etablering på bostadsmarknaden föreslås att anslag 1:1 *Bostadspolitisk utveckling* ökas med 4 000 000 kronor 2016 och 2017.

Regeringen föreslår att 24 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Bostadspolitisk utveckling* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 24 000 000 kronor, 20 000 000 kronor respektive 20 000 000 kronor.

3.7.2 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tabell 3.24 Anslagsutveckling 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	År	Slagslag	Belopp
2014	Utfall	14 320		Anslags-sparande	85 180
2015	Anslag	99 500 ¹		Utgifts-prognos	14 627
2016	Förslag	99 500			
2017	Beräknat	99 500			
2018	Beräknat	99 500			
2019	Beräknat	99 500			

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till omstrukturering av kommunala bostadsföretag.

Kompletterande information

I förordningen (2002:664) finns bestämmelser om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 50 000 000 kronor 2017–2024.

Skälen för regeringens förslag: Det är viktigt att Boverket kan bedriva sitt arbete långsiktigt och med möjlighet att ingå avtal som sträcker sig längre än innevarande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 50 000 000 kronor 2017–2024.

Tabell 3.25 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

	Utfall 2014	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019–2024
Ingående åtaganden	18 140	16 820	36 120			
Nya åtaganden	13 000	25 000	25 000			
Infriade åtaganden	-14 320	-5 700	-13 300	-10 000	-10 000	-27 820
Utestående åtaganden	16 820	36 120	47 820			
Erhållet/förslaget bemyndigande	67 000	60 200	50 000			

Regeringens överväganden

Tabell 3.26 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	99 500	99 500	99 500	99 500
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	99 500	99 500	99 500	99 500

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 99 500 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 99 500 000 kronor, 99 500 000 kronor respektive 99 500 000 kronor.

3.7.3 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tabell 3.27 Anslagsutveckling 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2014	Utfall	895	42 105
2015	Anslag	43 000 ¹	4 876
2016	Förslag	43 000	
2017	Beräknat	43 000	
2018	Beräknat	43 000	
2019	Beräknat	43 000	

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad (kommunala hyresgarantier).

Kompletterande information

I förordningen (2007:623) finns bestämmelser om statliga bidrag för kommunala hyresgarantier.

Tabell 3.28 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	43 000	43 000	43 000	43 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	43 000	43 000	43 000	43 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 43 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 43 000 000 kronor, 43 000 000 kronor respektive 43 000 000 kronor.

3.7.4 1:5 Boverket

Tabell 3.29 Anslagsutveckling 1:5 Boverket

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2014	Utfall	229 915	28 135
2015	Anslag	224 948 ¹	226 925
2016	Förslag	216 379	
2017	Beräknat	218 758 ²	
2018	Beräknat	222 382 ³	
2019	Beräknat	226 680 ⁴	

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 216 387 tkr i 2016 års prisnivå.

³ Motsvarar 216 399 tkr i 2016 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 216 399 tkr i 2016 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Boverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för internationellt arbete.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Den kreditgaranti som Boverket administrerar är en försäkring som långivare kan teckna för lån till ny- och ombyggnad av bostäder, vid förvärv av fastighet som ombildas till kooperativ hyresrätt samt vid förvärv av bostad för förstagångsköpare. Garantin ger långivaren ett skydd mot kreditförluster och minskar behovet av topplån eller egen kapitalinsats för den som bygger bostäder. Kreditgarantier får utfärdas:

- för ny- och ombyggnad av bostäder,
- för avlösen av kommunala borgensåtaganden,
- för lån till kooperativa hyresrättsföreningar,
- för vissa kommunala åtaganden för boendet, samt
- för förstagångsköparens förvärv av bostad (s.k. förvärvsgarantier).

Bestämmelserna om kreditgarantier finns i förordningen (2004:105) om statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande m.m., förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet och förordningen (2008:20) om statliga kreditgarantier för förvärv av bostad. Finansieringen av dessa garantier sker utanför statens budget genom avgifter som ska täcka både garantiverksamheten och förvaltningskostnaderna. Avgifterna ska också täcka finansieringen av sådana fastighetsförvärv som Boverket undantagsvis får göra för att skydda statligt garanterade lånefordringar.

Tabell 3.30 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2014		25 388	1 668	27 055
Prognos 2015		15 100	-25 500	-10 400
Budget 2016		14 700	-28 300	-13 600

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 ikläda staten betalningsansvar för kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden och kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt som inklusive tidigare

utfärdade garantier uppgår till högst 10 000 000 000 kronor.

Regeringen bemyndigas att under 2016 ikläda staten betalningsansvar för kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för förvärv av bostad (förvärvsgarantier) som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 5 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har sedan tidigare ett bemyndigande att ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden samt kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar som tas upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt. För dessa kreditgarantier har regeringen en gemensam bemyndiganderam om 10 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden.

Regeringen har även ett bemyndigande att ställa ut kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för förvärv av bostad (s.k. förvärvsgarantier) inom en ram om 5 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden.

Regeringen bedömer att det under 2016 behövs garantiramar av samma omfattning som under innevarande år.

Regeringens överväganden

Tabell 3.31 Härlledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:5 Boverket

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	224 948	224 948	224 948	224 948
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	3 762	6 268	10 085	14 627
Beslut	-14 331	-14 479	-14 707	-14 991
Överföring till/från andra anslag	2 000	2 022	2 055	2 095
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	216 379	218 758	222 382	226 680

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

Regeringen beslutade i mars 2014 att uppdra åt Boverket att genomföra kompetensinsatser för att nya plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL, ska få genomslag och för att främja en mer enhetlig och effektiv tillämpning av lagen. Kompetensinsatserna pågår 2014–2016 och är en fortsättning av det arbete som har bedrivits av utredningen Ny PBL på rätt sätt (dir. 2010:55). Inom anslaget beräknas 8 000 000 kronor år 2016 för detta ändamål.

Regeringen föreslår att 216 379 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Boverket* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 218 758 000 kronor, 222 382 000 kronor respektive 226 680 000 kronor.

3.7.5 1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tabell 3.32 Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor

2014	Utfall	23 618	Anslags- sparande	9 184
2015	Anslag	12 000 ¹	Utgifts- prognos	10 727
2016	Förslag	3 000		
2017	Beräknat	0		
2018	Beräknat	0		
2019	Beräknat	0		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till åtgärder mot radon i småhus.

Kompletterande information

I förordningen (1988:372) finns bestämmelser om bidrag till åtgärder mot radon i egna hem.

Regeringens överväganden

Tabell 3.33 Härlledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	12 000	12 000	12 000	12 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-9 000	-12 000	-12 000	-12 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	3 000	0	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

På grund av omprioriteringar av medel påbörjade regeringen en avveckling av anslaget fr.o.m. 2015. Eftersom det finns redan ingångna åtaganden som måste infrias tillförs anslaget medel för 2016.

Regeringen föreslår att 3 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* för 2016.

3.7.6 1:7 Statens geotekniska institut

Tabell 3.34 Anslagsutveckling 1:7 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2014	Utfall	44 883		-778
2015	Anslag	44 532 ¹	Utgifts-prognos	42 666
2016	Förslag	45 239		
2017	Beräknat	45 766 ²		
2018	Beräknat	46 584 ³		
2019	Beräknat	47 505 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 45 242 tkr i 2016 års prisnivå.

³ Motsvarar 45 244 tkr i 2016 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 45 245 tkr i 2016 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens geotekniska instituts (SGI) förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.35 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2014	27 309	26 483	826
(varav tjänsteexport)	0	0	0
Prognos 2015	28 390	28 003	387
(varav tjänsteexport)	0	0	0
Budget 2016	21 100	20 864	236
(varav tjänsteexport)	0	0	0

Inkomsterna från den avgiftsbelagda verksamheten disponeras av SGI. Av SGI:s verksamhetsgrenar är det geoteknisk och miljögeoteknisk rådgivning samt delar av geoteknisk och miljögeoteknisk forskning, utveckling och kunskapsförmedling som finansieras med avgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 3.36 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:7 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015 ¹	44 532	44 532	44 532	44 532
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne-omräkning ²	819	1 345	2 162	3 085
Beslut	-112	-111	-110	-112
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	45 239	45 766	46 584	47 505

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

Regeringen föreslår att 45 239 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Statens geotekniska institut* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 45 766 000 kronor, 46 584 000 kronor respektive 47 505 000 kronor.

3.7.7 1:8 Lantmäteriet

Tabell 3.37 Anslagsutveckling 1:8 Lantmäteriet

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2014	Utfall	495 171		14 232
2015	Anslag	502 699 ¹	Utgifts-prognos	501 809
2016	Förslag	509 781		
2017	Beräknat	515 093 ²		
2018	Beräknat	523 410 ³		
2019	Beräknat	533 208 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 509 812 tkr i 2016 års prisnivå.

³ Motsvarar 509 857 tkr i 2016 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 509 858 tkr i 2016 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Lantmäteriets förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 3.38 Offentligrättslig verksamhet**

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2014	272 297	676 121	650 956	25 165
Prognos 2015	270 000	617 000	642 000	-25 000
Budget 2016	280 000	650 000	650 000	0

Tabell 3.39 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2014	182 868	172 562	10 306
(varav tjänsteexport)	25 805	25 660	145
Prognos 2015	177 000	177 000	0
(varav tjänsteexport)	31 000	30 000	1 000
Budget 2016	185 000	192 000	-7 000
(varav tjänsteexport)	35 000	33 000	2 000

Tabell 3.40 Övrig avgiftsfinansierad verksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2014	370 201	371 603	-1 402
(varav tjänsteexport)			
Prognos 2015	394 000	372 000	22 000
(varav tjänsteexport)			
Budget 2016	393 000	411 000	-18 000
(varav tjänsteexport)			

De offentligrättsliga avgifterna består dels av avgifter för lantmäteriförrättningar, som Lantmäteriet disponerar, dels av expeditionsavgifter för inskrivning enligt jordabalken m.m., vilka inte disponeras av myndigheten. Prognoserna för 2016 visar på en ökande omsättning inom fastighetsinskrivningen medan intäkterna från förrättningar bedöms bli något lägre.

Under rubriken uppdragsverksamhet ryms uppdrag i anslutning till fastighetsbildning, myndighetssamverkan (i första hand med Försvarmakten) samt tjänsteexport.

I tabellen Övrig avgiftsfinansierad verksamhet redovisas de avgifter som finansierar delar av Lantmäteriets informationsförsörjningsverksamhet.

Regeringens överväganden**Tabell 3.41 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:8 Lantmäteriet**

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015 ¹	502 699	502 699	502 699	502 699
Förändring till följd av:				
Pris- och löne- omräkning ²	8 332	13 625	21 916	31 736
Beslut	-1 250	-1 230	-1 205	-1 227
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt		-1	0	0
Förslag/ beräknat anslag	509 781	515 093	523 410	533 208

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

Regeringen föreslår att 509 781 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Lantmäteriet* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 515 093 000 kronor, 523 410 000 kronor respektive 533 208 000 kronor.

3.7.8 1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum**Tabell 3.42 Anslagsutveckling 1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum**

Tusental kronor

År	Utfall	Utveckling	Anslags- sparande	Resultat
2014	Utfall	5 682		318
2015	Anslag	16 000 ¹	Utgifts- prognos	15 602
2016	Förslag	11 000		
2017	Beräknat	0		
2018	Beräknat	0		
2019	Beräknat	0		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum. 1 000 000 kronor av anslaget får användas för Boverkets merkostnader för att administrera anslaget.

Kompletterande information

I förordningen (2013:1102) finns bestämmelser om stöd till utvecklingsprojekt för jämställda offentliga miljöer i städer och tätorter.

Regeringens överväganden

Tabell 3.43 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	16 000	16 000	16 000	16 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-5 000	-16 000	-16 000	-16 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	11 000	0	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

I många tätorter finns miljöer som är utformade så att människor känner sig otrygga och ovälkomna. Framförallt i kvinnors och flickors liv får det direkta konsekvenser genom att de känner sig begränsade i sina möjligheter att röra sig utomhus. Mot denna bakgrund anser regeringen att det är angeläget att vidta åtgärder för att främja jämställda offentliga rum.

Regeringen föreslår att 11 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:11 *Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum* 2016.

3.7.9 1:12 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer

Tabell 3.44 Anslagsutveckling 1:12 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer

Tusental kronor

2014	Utfall	Anslags-sparande	0
2015	Anslag	0 ¹	0
2016	Förslag	1 000 000	
2017	Beräknat	1 000 000	
2018	Beräknat	1 000 000	
2019	Beräknat	1 000 000	

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till energieffektivisering och renovering av flerbostadshus upplåtna med hyresrätt samt för statsbidrag till förnyelse av utomhusmiljöer. Anslaget får även användas för Boverkets merkostnader för att administrera anslaget.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:12 *Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 kronor 2017–2019.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om stöd är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:12 *Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 kronor 2017–2019.

Tabell 3.45 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:12 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer

Tusental kronor

	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden				
Nya åtaganden	400 000			
Infriade åtaganden		-100 000	-200 000	-100 000
Utestående åtaganden	400 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	400 000			

Regeringens överväganden**Tabell 3.46 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:12 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer**

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015 ¹	0	0	0	0
Förändring till följd av:				
Beslut	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att underlätta omställningen till ett energisystem baserat på förnybar energi är det av avgörande betydelse att den bebyggda miljöns energianvändning minskar. Nya bostäder och byggnader är mer energieffektiva än det befintliga beståndet. Den stora utmaningen inom bostadssektorn är därför att få upp takten på renoveringarna och att energieffektivisera det befintliga beståndet. En stor del av Sveriges bostadsbestånd är i dag mer än 50 år gammalt och upprustningsbehovet för bl.a. de s.k. miljonprogramsområdena från 1960- och 70-talen är omfattande. Genom ekonomiskt stöd till fastighetsägare i områden med socioekonomiska utmaningar ges dessa förutsättningar att genom renovering och energieffektiviseringsåtgärder minska energianvändningen och förbättra boendemiljön samtidigt som hyresgästerna skyddas mot orimliga hyreshöjningar.

Regeringen föreslår att 1 000 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:12 *Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer* 2016. För 2017, 2018 och 2019

beräknas anslaget till 1 000 000 000 kronor, 1 000 000 000 kronor respektive 1 000 000 000 kronor.

3.7.10 1:13 Upprustning av skollokaler**Tabell 3.47 Anslagsutveckling 1:13 Upprustning av skollokaler**

Tusental kronor

2014	Utfall	Anslags-sparande	0
2015	Anslag	15 000 ¹	Utgifts-prognos 14 627
2016	Förslag	830 000	
2017	Beräknat	330 000	
2018	Beräknat	330 000	
2019	Beräknat	0	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag för renovering av skollokaler och för upprustning av utemiljöer för förskolor, skolor och fritidshem. Anslaget får även användas för Boverkets administration av statsbidraget för renovering av skollokaler och för upprustning av utemiljöer för förskolor, skolor och fritidshem.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:13 *Upprustning av skollokaler* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 700 000 000 kronor 2017 och 2018.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om stöd är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under

2016 för anslaget 1:13 *Upprustning av skollokaler* ingå ekonomiska åtagande som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 700 000 000 kronor 2017 och 2018.

Tabell 3.48 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:13 Upprustning av skollokaler

Tusental kronor

	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018
Ingående åtaganden		50 000		
Nya åtaganden	50 000	675 000		
Infriade åtaganden		-25 000	-470 000	-230 000
Utestående åtaganden	50 000	700 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	150 000	700 000		

Regeringens överväganden

Tabell 3.49 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:13 Upprustning av skollokaler

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	0	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	830 000	330 000	330 000	
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	830 000	330 000	330 000	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Många svenska skollokaler är i behov av att rustas upp. Den fysiska miljön i skolan har betydelse för elevernas välmående och deras förutsättningar att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Satsningen syftar till att ge elever en förbättrad lär- och arbetsmiljö och samtidigt minska lokalernas miljöpåverkan, t.ex. genom energieffektivisering. Ett sådant stöd bidrar till att göra skolan till en mer attraktiv arbetsplats för såväl lärare som elever och till att skapa modernare lärmiljöer. Regeringen har därför gett Boverket, i samverkan med Statens skolverk och Statens energimyndighet, i uppdrag att fördela ett statsbidrag för medfinansiering av upprustning av skollokaler. Satsningen avser i första hand grundskolan och motsvarande skolformer men inbegriper också lokaler i direkt anslutning till skolan, såsom lokaler för förskoleklass. Även

gymnasieskolans och gymnasiesärskolans lokaler omfattas till viss del.

Utemiljön vid förskolor, skolor och fritidshem är också i behov av upprustning. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 500 000 000 kronor 2016. Även gymnasieskolor och gymnasiesärskolor kan komma att ingå i satsningen. Insatserna beskrivs mer under UO16.

Regeringen föreslår att 830 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:13 *Upprustning av skollokaler* för 2016. För 2017 och 2018 beräknas anslaget till 330 000 000 kronor respektive 330 000 000 kronor.

3.7.11 1:14 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande

Tabell 3.50 Anslagsutveckling 1:14 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	0
2015	Anslag	0 ¹	0
2016	Förslag	1 850 000	
2017	Beräknat	1 800 000	
2018	Beräknat	1 300 000	
2019	Beräknat	1 300 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som bidrar till ökat bostads-

byggande. Anslaget får även användas för Boverkets merkostnader för att administrera anslaget.

Regeringens överväganden

Tabell 3.51 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:14 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	0	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	1 850 000	1 800 000	1 300 000	1 300 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	1 850 000	1 800 000	1 300 000	1 300 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att möta det stora behovet av bostäder måste bostadsbyggandet öka. Kommunerna kan genom insatser som planmyndighet, vid handläggning av ärenden om bygglov samt i sin roll som fastighetsägare underlätta och påskynda bostadsbyggandet. Stödet till kommunerna är avsett att premiera ett förändrat arbetssätt vilket kommer att ta viss tid att genomföra. Under 2016 kommer medel därför att tillföras och fördelas baserat på faktiskt bostadsbyggande. Regeringen utarbetar och presenterar i närtid en modell för hur stödet ska fördelas efter 2016.

Regeringen föreslår att 1 850 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:14 *Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 1 800 000 000 kronor, 1 300 000 000 kronor respektive 1 300 000 000 kronor.

3.7.12 1:15 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tabell 3.52 Anslagsutveckling 1:15 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tusental kronor

2014	Utfall	Anslags-sparande	0
2015	Anslag	0 ¹	0
2016	Förslag	2 200 000	
2017	Beräknat	2 700 000	
2018	Beräknat	3 200 000	
2019	Beräknat	3 200 000	

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för att anordna nya hyresbostäder och bostäder för studerande. Högst 28 000 000 kronor av anslaget får användas för myndigheternas merkostnader för att administrera anslaget.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:15 *Investeringsstöd för av hyresbostäder och bostäder för studerande* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 000 kronor 2017–2019.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om stöd är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:15 *Investeringsstöd för av hyresbostäder och bostäder för studerande* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 000 kronor 2017–2019.

Tabell 3.53 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:15 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tusental kronor

	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden				
Nya åtaganden	3 000 000			
Infriade åtaganden		-1 200 000	-1 200 000	-600 000
Utestående åtaganden	3 000 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	3 000 000			

Regeringens överväganden**Tabell 3.54 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:15 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande**

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	0	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	2 200 000	2 700 000	3 200 000	3 200 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	2 200 000	2 700 000	3 200 000	3 200 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anordnandet av hyresbostäder och bostäder för studerande med hyresnivåer som gör dem ekonomiskt åtkomliga för fler hushåll behöver öka. Genom ett riktat investeringsstöd kan utbudet av sådana bostäder öka både genom nyproduktion och genom omvandling av utrymmen som inte tidigare använts till bostäder.

Regeringen föreslår att 2 200 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:15 *Investeringsstöd för av hyresbostäder och bostäder för studerande* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 2 700 000 000 kronor, 3 200 000 000 kronor respektive 3 200 000 000 kronor.

4 Konsumentpolitik

4.1 Omfattning

Insatserna inom konsumentpolitiken är huvudsakligen allmänna och marknadsövergripande. Konsumentpolitiken berör på så sätt även ett stort antal andra verksamhetsområden, bl.a. de som rör it, energi, finansmarknaderna, livsmedel, konkurrens och miljö.

Myndigheter med uppdrag inom konsumentpolitiken är Marknadsdomstolen (MD), Konsumentverket (KOV), inklusive Konsumentombudsmannen (KO), Allmänna reklamationsnämnden (ARN), Fastighetsmäklarinspektionen (FMI) och Resegarantinämnden. Även det statliga bolaget Miljömärkning Sverige Aktieföretag (Miljömärkning Sverige) har uppgifter som syftar till att förverkliga konsumentpolitiken. Inom utgiftsområdet anslås, förutom medel för myndigheternas förvaltningsutgifter,

medel för åtgärder på konsumentområdet och för bidrag till miljömärkning av produkter. Kammarkollegiet är värmyndighet för Resegarantinämnden och hanterar samtliga administrativa uppgifter som rör resegarantier. Kammarkollegiet redovisas under utgiftsområde 2, avsnitt 4 Statlig förvaltningspolitik.

4.2 Utgiftsutveckling

De sammanlagda utgifterna för konsumentpolitiken motsvarade 210 miljoner kronor 2014. Prognosen för utfallet 2015 är 216 miljoner kronor, vilket i huvudsak motsvarar de anvisade medlen.

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom konsumentpolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2014	Budget 2015 ¹	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
<i>Konsumentpolitik</i>							
2:1 Marknadsdomstolen	10	11	11	7	0	0	0
2:2 Konsumentverket	127	135	135	142	144	145	148
2:3 Allmänna reklamationsnämnden	34	36	35	42	43	43	44
2:4 Fastighetsmäklarinspektionen	18	17	17	18	18	18	19
2:5 Åtgärder på konsumentområdet	17	15	15	18	18	18	18
2:6 Bidrag till miljömärkning av produkter	4	3	3	4	4	4	4
Summa Konsumentpolitik	210	217	216	232	228	230	234

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

4.3 Mål för området

Resultatredovisningen görs i förhållande till målet att konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val, vilket beslutats i enlighet med tidigare budgetpropositioner (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:CU1, rskr. 2008/09:118, prop. 2007/08:1, bet. 2007/08:CU1, rskr. 2007/08:106).

Regeringens förslag: Målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.

Skälen för regeringens förslag: Att det ofta råder en obalans i kunskap om produkter och erbjudanden på konsumentmarknaderna kan få negativa konsekvenser för både konsumenterna och marknadernas funktionssätt. Genom att motverka osunda affärsmetoder och stärka konsumenterna med hjälp av lagstadgade rättigheter och ett relevant konsumentstöd kan konsumentpolitiken bidra till väl fungerande konsumentmarknader. Det nuvarande konsumentpolitiska målet är dock för snävt eftersom det enbart tar sikte på konsumenternas makt och möjlighet att göra val. Dessutom bör ett konsumentpolitiskt mål inbegripa hållbarhetsaspekter och därmed även inrymma konsumtionens konsekvenser för enskilda, för samhället och för miljön, såväl nationellt som globalt. Miljömässigt hållbar konsumtion handlar ytterst om att tillverkning och användning av varor och tjänster i så liten utsträckning som möjligt ska ta ändliga resurser i anspråk eller medföra utsläpp som påverkar klimatet eller förorenar miljön. Social hållbarhet omfattar i detta sammanhang bl.a. människors hälsa och säkerhet, liksom hänsyn till olika konsumentgruppers förutsättningar utifrån exempelvis ekonomi, ålder, kön eller funktionsnedsättning. Att eftersträva ekonomisk hållbarhet går inom ramen för konsumentpolitiken framför allt ut på att främja en hållbar privatekonomi, till gagn för enskilda konsumenter, men även för samhället i stort. Ett nytt konsumentpolitiskt mål bör mot denna bakgrund omfatta både väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.

4.4 Resultatredovisning

4.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Följande indikatorer och andra bedömningsgrunder används:

- Konsumenters möjlighet att känna förtroende för näringsidkares affärsmetoder och för att det finns ändamålsenliga konsumenträttigheter, bl.a. andel näringsidkare som följer Allmänna reklamationsnämndens rekommendationer.
- Konsumenters möjlighet att kunna lita på att produkter är säkra.
- Konsumenters tillgång till stöd.

Ett stort antal omvärldsfaktorer, inte minst ekonomiska, tekniska och globala, har betydelse för utvecklingen på området. När det gäller att uppfylla det konsumentpolitiska målet spelar dessutom insatser inom andra verksamhetsområden en stor roll, bl.a. har ett flertal andra myndigheter konsumentrelaterade uppdrag, exempelvis Energimarknadsinspektionen, Finansinspektionen, Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Post- och telestyrelsen. Viktiga konsumentrelaterade insatser vidtas också på kommunal nivå.

Den förstnämnda bedömningsgrunden ovan tar sikte på konsumentkollektivets situation på marknaden och på enskilda konsumenters rättigheter. Den andra bedömningsgrunden handlar om konsumentens säkerhet hos varor och tjänster. Den tredje åsyftar konsumenters möjligheter att med hjälp av oberoende information och vägledning kunna tillvarata sina rättigheter och välja produkter utifrån egna behov och intressen.

Viktiga underlag vid resultatbedömningen är – förutom återrapporteringar och underlag från myndigheterna – lägesrapporter från Europeiska kommissionen om konsumenternas förutsättningar i olika avseenden. Ett utvecklingsarbete pågår när det gäller resultatredovisningen, bl.a. har samråd ägt rum med Riksdagsförvaltningen.

En löpande uppföljning pågår för att säkerställa att jämställdhetsaspekter finns med i relevanta beslutsunderlag för området.

4.4.2 Resultat

Pålitliga affärsmetoder och ändamålsenliga konsumenträttigheter

Konsumenternas situation har förbättrats både i relation till näringsidkares affärsmetoder och genom ytterligare rättigheter. Detta har skett genom förbättringar av det konsumentskyddande regelverket och genom insatser från myndigheternas sida för att säkerställa att det upprätthålls.

Problemen vid telefonförsäljning av premiepensionsrelaterade tjänster har minskat

Den 1 juli 2014 infördes lagkrav på skriftlig bekräftelse vid erbjudanden per telefon om rådgivning om eller förvaltning av premiepension. KOV har informerat branschen om de nya reglerna och fortlöpande bevakat att de följs. Efter lagändringarna har anmälningarna från missnöjda konsument till KOV och Konsumenternas Försäkringsbyrå nästan helt upphört.

Konsumentskydd vid telefonförsäljning har utretts

Mot bakgrund av klagomål och rapporter om problem i samband med telefonförsäljning har en särskild utredare haft i uppdrag att överväga om konsumentskyddet vid telefonförsäljning behöver stärkas. Betänkandet Ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning (SOU 2015:61) överlämnades i juni. Utredaren har bl.a. föreslagit att ett krav på skriftlig bekräftelse ska införas vid telefonförsäljning till konsument. Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Lagförslag om effektivare sanktioner mot otillbörlig marknadsföring och oskäliga avtalsvillkor

Inom Regeringskansliet har det utarbetats ett lagförslag som ger KO möjlighet att i vissa fall direkt förbjuda en näringsidkare att fortsätta med en marknadsföringsåtgärd eller med ett oskäligt avtalsvillkor (Ds 2015:45). I dag måste KO:s förelägganden godkännas av näringsidkaren för att få verkan. Om näringsidkaren inte godkänner föreläggandet måste KO ta ärendet till MD för prövning.

Konsumentskydd vid bolån har utretts

Bolåneutredningen har överlämnat sitt betänkande Stärkt konsumentskydd på bolånemarknaden (SOU 2015:40). Förslagen innebär bl.a. att alla företag som hanterar bolån ska stå

under Finansinspektionens tillsyn, att konsumenter ska få mer information och att bolån inte får villkoras med köp av andra finansiella produkter. Det föreslås också regler om rådgivning avseende bolån. Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Ett effektivare förbud vid bristande kreditprövning föreslås

I departementspromemorian Ett effektivare förbud vid bristande kreditprövning (Ds 2015:24) föreslås att KOV med omedelbar verkan ska kunna förbjuda en kreditgivare som allvarligt brister i sin kreditprövning att lämna krediter till konsument. Enligt den nuvarande ordningen gäller ett sådant beslut först från och med att det fått laga kraft. Promemorian har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Ytterligare åtgärder för att stärka

konsumentskyddet på kreditmarknaden övervägs

Mot bakgrund av att konsumenter fortfarande beviljas snabbblån som de inte har råd med har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att överväga åtgärder för att åstadkomma en mer ansvarsfull marknad för snabbblån och andra konsumentkrediter (dir. 2015:43).

Nya EU-regler om paketresor på väg att beslutas

Ett nytt direktiv med reviderade regler om paketresor kommer att beslutas inom kort. Syftet är att uppdatera regelverket till dagens sätt att boka resor, där resenärerna ofta skräddarsyr sina resetjänster på internet. En utredning har tillsatts för att genomföra det nya direktivet och samtidigt se över det svenska resegarantisystemet (dir. 2015:69). Förhandlingarna om reviderade regler om flygpasagerares rättigheter pågår alltjämt.

Branschöverenskommelser om hantverkstjänster, personbilar, paketresor och mobila tjänster

KOV har omförhandlat branschöverenskommelsen om hantverkstjänster, liksom den om leveransvillkor för personbilar. Vidare har branschöverenskommelser ingåtts om paketresor och om täckningskartor för mobila tjänster. Ett arbete med nya branschöverenskommelser har påbörjats när det gäller distanshandel, bostadshyresavtal och campingvillkor. Branschöverenskommelserna bedöms ha förbättrat villkoren för konsumenterna och tydlig-

gjort rättigheter och skyldigheter för både näringsidkare och konsumenter.

Aktiv tillsyn har lett till rättelser från näringsidkare på ett antal viktiga konsumentmarknader

KOV har bedrivit en aktiv tillsyn för att komma tillrätta med bl.a. vilseledande och aggressiv marknadsföring, bristfällig information och oskäliga avtalsvillkor på ett antal viktiga konsumentmarknader. KOV har framför allt inriktat sig på marknaderna för finansiella tjänster, elektronisk kommunikation, boende, resor, energi och hälsoprodukter. Även marknadsföring som rör alkohol och tobak har varit i fokus. I samverkan med konsumentmyndigheter i andra EU-länder har en särskild granskning gjorts av information till konsumenter om reklamation och garantier i samband med att varor säljs på internet. I många av ovanstående fall har näringsidkare rättat sig omgående efter att KOV påtalat brister. I andra fall har rättelse skett efter att KO väckt talan i domstol. En grupp talan som KO drivit resulterade 2014 i att ett stort antal elkunder fick ekonomisk kompensation. I några fall har de domstolsprövningar som KO initierat lett till mer principiella avgöranden. I de flesta fall handlar det om domstolsprövningar i MD. Antalet avgjorda mål i MD minskade under 2014, men en effektivisering av beredningen av målen har lett till att färre huvudförhandlingar ställts in än tidigare år.

KOV har identifierat omfattande konsumentproblem i samband med telefonförsäljning, bl.a. när det gäller energi, hälsoprodukter och tjänster som rör elektronisk kommunikation. Det har i många fall varit svårt att kartlägga vad som förekommit under samtalet. Vissa åtgärder har dock ändå kunnat vidtas, bl.a. har KO meddelat ett par förelägganden som lett till rättelser från näringsidkarnas sida.

Finansiella tjänster är sedan några år tillbaka ett särskilt prioriterat område för KOV:s tillsyn. Tillsynsinsatser har vidtagits gentemot näringsidkare som erbjuder krediter, tjänstepensioner, värdepappersfonder, sparkonton, husköparförsäkringar, dolda fel-försäkringar och finansiell rådgivning. Särskilda granskningar har gjorts när det gäller inkomstförsäkringar, reseförsäkringar och försäkringsförmedling.

Granskningarna av snabblåneföretagens kreditprövningar har fortsatt och breddats till att även omfatta bolag som erbjuder krediter vid e-handel. Den nya möjligheten som infördes den

1 april 2014 att förena varningar med en sanktionsavgift användes vid två tillfällen under 2014. Även möjligheten att förelägga företag att upphöra med sin verksamhet har använts.

Det förekommer att näringsidkare som säljer produkter via internet är svåra att identifiera och därför svåra att vidta åtgärder mot. KOV har i några sådana fall varnat för de aktuella webbplatserna via egna webbkanaler och via medverkan i media.

När det gäller att säkerställa ett gott konsumentskydd vid anlitan av fastighetsmäklare spelar FMI en viktig roll. Antalet ansökningar om att registreras som fastighetsmäklare har varit fler än någonsin. Marknaden för mäklartjänster är samtidigt enligt återkommande undersökningar från KOV en av de tio mest problematiska marknaderna för konsumenter. Antalet anmälningar till FMI om klagomål på fastighetsmäklare har ökat, likaså antalet mäklare som fått en disciplinär påföljd. De vanligaste orsakerna till disciplinpåföljd har varit bristande kundkännedom enligt penningtvättslagen, bristande objektsbeskrivning, avsaknad av journaler och ofullständig anteckning över förmedlingsuppdrag.

Förbättrad tvistlösning utanför domstol

Regeringen har föreslagit en ny lag om alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden (prop. 2014/15:128). Lagförslaget genomför ett EU-direktiv om alternativ tvistlösning och kompletterar en förordning om tvistlösning online vid gränsöverskridande tvister. De nya reglerna innebär bl.a. att fler typer av tvister kommer att kunna prövas, bl.a. tvister rörande värmepumpar, antikviteter, spel och lotterier, liksom tvister som uppstått vid gränsöverskridande handel. De nya reglerna innebär även att näringsidkare vid en tvist måste informera konsumenten om möjligheten att få tvisten prövad. Vidare ställer de nya reglerna högre krav på effektiviteten i ärendehantering. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

ARN, som prövar tvister mellan konsumenter och näringsidkare och rekommenderar en lösning, har i stort sett fått in lika många ärenden som föregående år. Antalet ärenden har ökat med 21 procent sedan november 2011 när möjligheten att anmäla tvister via nämndens webbplats infördes – och den nivån bedöms vara permanent. Fler konsumenter har därmed fått tillgång till tvistlösning utanför domstol, men

handläggningstiderna har blivit längre, i synnerhet på vissa områden. ARN har avgjort färre ärenden under 2014 jämfört med tidigare år och antalet öppna ärenden har ökat.

Något fler företag har följt ARN:s rekommendationer jämfört med tidigare år, 77 procent jämfört med 74 respektive 76 procent under 2012 och 2013.

Tabell 4.2 Allmänna reklamationsnämndens ärenden

Antal ärenden			
	2012	2013	2014
Inkomna ärenden	11 531	11 301	11 396
Avgjorda ärenden	10 947	11 565	10 795
Avvisade ärenden ¹	2 974	3 207	2 939
Öppna ärenden	3 898	3 641	4 230

¹ Avvisningar kan bero på att det belopp som yrkas är för lågt, att anmälan görs för sent eller att nämnden bedömer att ärendet inte är möjligt att pröva, t.ex. om muntlig eller alltför omfattande bevisning behövs.

Källa: Allmänna reklamationsnämnden.

Säkra produkter

Insatser som förbättrar konsumenters möjligheter att kunna lita på att produkter är säkra har gjorts både nationellt och inom EU.

EU-förhandlingar på väg att avslutas

EU-förhandlingar om det s.k. produktsäkerhetspaketet – ett förordningsförslag om konsumentvarors säkerhet och ett förordningsförslag om marknadskontroll – har återupptagits.

Förhandlingar om reviderade regler om personlig skyddsutrustning, dvs. utrustning avsedd för privat eller yrkesmässig användning till skydd mot hälso- och säkerhetsrisker, exempelvis flytvästar och hörselskydd, har avslutats i rådet och förhandlingar med Europaparlamentet har inletts.

Kontroller och preventiva insatser på viktiga konsumentområden

KOV, som har ett allmänt tillsynsansvar på produktsäkerhetsområdet, har även detta år haft produkter riktade till barn i särskilt fokus, bl.a. har en marknadskontroll av barnvagnar och badbaljor avslutats i samarbete med myndigheter i andra EU-länder. KOV har även kontrollerat barnkläder som sålts på internet. Företag vars produkter inte uppfyllt säkerhetskraven har kontaktats och informationsinsatser har vidtagits gentemot konsumenterna och via media. Vidare har ett arbete med en branschöverenskommelse

om säkra barnkläder inletts. KOV har också kontrollerat skyddsskor och motocrosskydd, vilket resulterat i att ett flertal farliga varor tagits bort från marknaden. Ett arbete med att kontrollera personlig skyddsutrustning som används i hemmen har inletts mot bakgrund av ett stort antal olycksfall på fritiden.

När det gäller tjänsters säkerhet har klätterverksamhet både inomhus och utomhus granskats och vägledningar presenterats för säkrare fjäll- och snöskoterturer. Vägledningen om säkerhet vid badanläggningar, som tagits fram med anledning av ett flertal drunkningstillbud, har fått stor spridning i branschen.

Tillgång till konsumentstöd

Stödet till konsumenterna i form av information och vägledning har förbättrats väsentligt.

Direktinformation till konsumenterna har förbättrats

Mot bakgrund av att konsumentmarknaderna blivit mer komplicerade och eftersom konsumenterna ofta befinner sig i ett kunskapsunderläge, samtidigt som de har svårt att hitta fram till ett oberoende konsumentstöd, har KOV fått i uppdrag att tillsammans med andra berörda aktörer tillhandahålla en ny konsumentupplysningstjänst per telefon och webb. Efter ett omfattande utvecklingsarbete lanserades upplysningstjänsten Hallå konsument den 31 mars 2015 i samverkan med övriga myndigheter, kommunerna och de branschfinansierade konsumentbyråer som finns för ett antal marknader. Intresset för tjänsten har alltsedan lanseringen varit stort. Ett omfattande arbete har lagts ned på att utveckla tillgängligheten för Hallå konsument utifrån ett funktionshindersperspektiv och Myndigheten för delaktighet har i sin uppföljning av myndigheternas tillgänglighetsarbete gett KOV högsta betyg. Ett mer utförligt informationsmaterial om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i samband med resor har tagits fram. Omfattande insatser har också gjorts när det gäller information om hållbar konsumtion.

I slutet av 2014 lanserade KOV den nya webbplatsen Money from Sweden, där jämförelser kan göras av kostnader för betalningsöverföringar till andra länder. Webbplatsen, som tillkommit på uppdrag av regeringen

(dnr Ju2013/08747/KO), syftar till att göra det möjligt för konsumenter som vill skicka pengar till sina ursprungsländer att hitta den bästa och billigaste tjänsten och på så sätt också främja konkurrensen. Webbtjänsten har blivit certifierad av Världsbanken och finns nu tillgänglig på 17 olika språk.

När det gäller KOV:s övriga webbplatser, framför allt konsumentverket.se, är besöks-siffrorna stabila och andelen nya besökare fortsätter att vara i majoritet. Webbplatserna har gjorts mer användarvänliga, bl.a. genom förbättrad sökordsoptimering. Under 2014 har även webbplatserna bilsv.se och konsumenteuropa.se gjorts responsiva så att de automatiskt anpassas till olika typer av skärmar och webb-läsare.

Även ARN:s webbplats har gjorts responsiv. För att förbättra tillgängligheten har uppläsningfunktionen uppgraderats. Intresset för ARN:s verksamhet har ökat nämnvärt, bl.a. från journalister.

Antalet besökare av FMI:s webbplats har minskat, men FMI har gjort aktiva insatser för att sprida information om sin verksamhet genom annonsering på webbplatser för bostäder och i olika dags- och kvällstidningar.

Stödet till vidareinformatörer har stärkts

KOV erbjuder stöd till konsumentverksamheten och budget- och skuldrådgivningen i kommunerna via webbaserat material och olika typer av utbildningar. Mot bakgrund av ett stort antal nyanställda inom den kommunala verksamheten har s.k. startpaket och introduktionsutbildningar prioriterats. Arbetsredskapet Portalen, som tagits fram för den kommunala konsumentvägledningen samt budget- och skuldrådgivningen, tas fortfarande väl emot av användarna, 85 procent har uppgett sig vara nöjda eller mycket nöjda med verktyget och 96 procent använder det dagligen. Sistnämnda siffra innebär en marginell sänkning jämfört med resultatet för 2013, vilket var 98 procent. Antalet användarliscenser för ärendehanteringssystemet för budget- och skuldrådgivare Boss har ökat för tredje året i rad. KOV har utvecklat systemets statistikfunktion, vilket bedöms ha betydelse för arbetet med att motverka överskuldssättning. KOV har också samverkat aktivt med olika aktörer för att nå ut till allvarligt skuldsatta med information och stöd.

En utvärdering har visat att elever och lärare i huvudsak är nöjda med ett skolmaterial som KOV har tagit fram om pengar och konsument-rätt.

Under 2014 beviljades 19 organisationer från det civila samhället det bidrag som KOV förmedlar med stöd av förordningen (2007:954) om statligt stöd till organisationer på konsumentområdet. Det inkom något färre ansökningar jämfört med tidigare år, vilket sannolikt beror på att KOV meddelat att bidrag till specifika projekt inte längre beviljas. Antalet konsumentorganisationer som fått bidrag är dock i stort sett oförändrat. En stor del av bidraget har använts till informationsinsatser avseende rättvis handel och hållbar konsumtion. Bidrag har även gått till organisationer som arbetar med frågor som rör ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Fortsatt genomslag för miljömärkningen

Det statliga bolaget Miljömärkning Sverige förvaltar och utvecklar på regeringens uppdrag de båda officiella miljömärkningssystemen Svanen och EU-Ecolabel (Blomman). Det statliga bidraget, som 2014 uppgick till nio procent av intäkterna, har använts för att delfinansiera arbetet med att formulera krav inom de båda miljömärkningssystemen och till att göra EU:s miljömärkningssystem mer känt på den svenska marknaden. Kännedomen om Svanen bland allmänheten är fortsatt hög, 96 procent 2014.

Antalet licenser för Svanen har minskat något, bl.a. till följd av skärpta krav för tryckerier och hotell. Antalet licenser för EU Ecolabel har däremot ökat något. Intresset för Svanenmärkning inom byggbranschen och när det gäller olika tjänstesektorer, bl.a. städtjänster och fordonstvätt, är fortsatt stort. En omfattande kampanj för att marknadsföra Svanen har inletts och fått stor uppmärksamhet. En översyn av EU:s miljömärkningssystem har påbörjats.

Insatser för att främja hållbar konsumtion

Som nämnts ovan har KOV, tillsammans med informationsansvariga miljömyndigheter, tagit fram ett omfattande informationsmaterial om frågor som rör hållbar konsumtion till upplysningstjänsten Hallå konsument.

En ändring har gjorts i KOV:s instruktion om att myndigheten ska bevaka konsumenters möjligheter att agera på ett ur miljösynpunkt hållbart sätt och rapportera resultatet till Naturvårdsverket.

4.4.3 Analys och slutsatser

De insatser som gjorts har gett konsumenterna en bättre situation på konsumentmarknaderna i flera avseenden. Det utökade konsumentenskydd som införts på vissa områden har delvis redan gett effekt. Vidare bekräftar tillsynsmyndigheternas arbete att de ytterligare åtgärder som inletts för att öka konsumentenskyddet är befogade för att motverka osunda affärsmetoder. Att KOV bedrivit ett aktivt tillsynsarbete bedöms ha medverkat till att minska antalet affärsmetoder som inte överensstämmer med gällande regelverk på ett antal viktiga konsumentområden. Såväl KOV:s, MD:s, ARN:s som FMI:s verksamhet bedöms ha stärkt konsumenternas ställning, genom att antingen bidra till att konsumenternas rättigheter upprätthålls eller till att viktig praxis utvecklas. Det är positivt att antalet näringsidkare som följer ARN:s rekommendationer har ökat något. När det gäller konsumenters möjlighet att kunna lita på att produkter är säkra har KOV på ett väl avvägt sätt arbetat med preventiva insatser och med att kontrollera säkerheten hos olika typer av varor och tjänster. Den nya konsumentupplysningstjänsten Hallå konsument ger konsumenter och olika vidareinformatörer en möjlighet att enkelt få information och vägledning i konsumentfrågor. Det är vidare positivt att antalet licenser för EU Eco-label har ökat något. Värdefulla insatser inom området har även vidtagits av det civila samhällets organisationer.

4.5 Politikens inriktning

Ett nytt konsumentpolitiskt mål

Flera konsumentmarknader är under snabb omvandling, vilket erbjuder nya möjligheter för konsumenterna. Samtidigt förändrar utvecklingen konsumenternas förutsättningar. Allt komplexare marknader riskerar att ytterligare öka konsumenternas informationsunderläge och ibland är affärsmetoderna påträngande, vilket inte minst kan skada mer utsatta grupper av konsumenter. Mot denna bakgrund och för att främja en konsumtion som är mer hållbar ur ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt perspektiv behövs en bredare ansats inom konsumentpolitiken. Regeringen föreslår ett nytt konsu-

mentpolitiskt mål som tar sikte på både väl fungerande konsumentmarknader och en hållbar konsumtion (se avsnitt 4.3). Nedan presenteras åtgärder och särskilda satsningar som syftar till att uppnå ett sådant mål.

Strategi för att motverka överskuldssättning

Tillgång till krediter ökar människors möjligheter att planera och ordna sin ekonomi och anpassa konsumtionen över tiden. Kreditmarknaden har expanderat, vilket i kombination med fler försäljningskanaler, ökat tillgängligheten till krediter. Marknadsföringen har dock blivit mer påträngande och betalningsuppläggen mer varierade, vilket försvårar för konsumenter att ta ställning till det som erbjuds. Härtill kommer att många konsumenter har bristande kunskaper om privatekonomiska frågor. Om en konsument tar ett lån utan att ha förutsättningar att kunna betala tillbaka kan konsekvenserna bli mycket allvarliga. En betalningsanmärkning får negativa konsekvenser för konsumenten och kan i värsta fall vara första steget mot överskuldssättning.

Vart femte hushåll saknar enligt Statistiska centralbyrån en ekonomisk buffert för oförutsedda utgifter. Antalet ansökningar om betalningsförelägganden ligger fortsatt på en hög nivå och mer än 400 000 personer befinner sig i Kronofogdemyndighetens register med en samlad skuld på drygt 70 miljarder kronor. Ett växande antal gäldenärer har haft skulder under en lång tid.

Problem med skulder kan leda till eller förvärra psykisk och fysisk ohälsa, vilket även kan drabba anhöriga, inte minst barn.

Mot ovanstående bakgrund och för att möta ett tillkännagivande från riksdagen om att regeringen bör utarbeta en strategi för hur överskuldssättning ska kunna undvikas, återkomma med förslag till konkreta åtgärder för att minska antalet överskuldssatta och ta initiativ för att öka kunskaperna om barns och ungdomars situation i överskuldssatta familjer (bet. 2010/11:CU9, rskr. 2010/11:208) presenterar regeringen härmed en strategi för att motverka överskuldssättning. Underlag till strategin är bl.a. betänkandena Överskuldssättning i kreditsamhället? (SOU 2013:78) och Ut ur skuldfällan (SOU 2013:72), liksom remissvaren på betänkandena. De av Riksrevisionen lämnade rekom-

mendationerna i rapporten Överskudsättning – hur fungerar samhällets stöd och insatser? (RiR 2015:14) har beaktats, liksom relevanta internationella erfarenheter.

Strategin syftar till att dels motverka att enskilda får ekonomiska problem, dels hjälpa de som fått problem med skulder att förbättra sin ekonomiska situation. De preventiva insatserna handlar om att öka kunskaperna om privatekonomiska frågor och om att skapa goda förutsättningar för konsumenterna på kreditmarknaden. För konsumenter som börjat få problem med sin ekonomi är det därutöver viktigt att det finns ett lättillgängligt stöd att tillgå. Konsumenter som drabbats av en svårare typ av skuldsättning behöver normalt mer riktade stödinsatser och en aktiv hjälp att återgå till mer normala levnadsförhållanden.

Strategin tar sammanfattningsvis sikte på att:

- öka kunskaperna om konsumentfrågor och privatekonomi i hela samhället,
- uppnå en mer ansvarsfull kreditgivning,
- förbättra hanteringen av skulder till det allmänna,
- bidra till ett aktivt och effektivt stöd till skuldsatta,
- uppnå ett skuldsaneringsförfarande som når fram till och används av de svårast skuldsatta, och på att
- särskild hänsyn ska tas till barn och unga.

De åtgärder som syftar till att förebygga problem med skulder presenteras först.

Effektiv konsumentupplysning

Utvecklingen på konsumentmarknaderna innebär fler valmöjligheter. Det är dock i många fall svårt för konsumenter att överblicka och ta ställning till utbudet utifrån de egna behoven och förutsättningarna, vilket riskerar att leda till ekonomiskt ofördelaktiga beslut. För att hjälpa konsumenter att värdera det som erbjuds och hävda sina rättigheter har KOV fått i uppdrag att tillsammans med övriga berörda aktörer ta fram den konsumentupplysningstjänst som har omnämnts ovan och som getts namnet Hallå konsument. Regeringen kommer att noga följa arbetet och har som ett led i detta gett KOV i uppdrag att löpande utvärdera tjänsten, inklusive effekter för olika samverkansaktörer. Regeringen

föreslår även en särskild satsning när det gäller upplysningstjänsten (se nedan).

Privatekonomi i skolan

Det är viktigt att kunskaper om konsumentfrågor och privatekonomi grundläggs tidigt. Att barn och unga är väl rustade inför beslut om köp och att de har grundläggande kunskaper om hushållsekonomi blir också allt viktigare i takt med att fler näringsidkare vänder sig till allt yngre personer med olika erbjudanden. Innehållet i de kursplaner och ämnesplaner som började gälla hösten 2011 innebär att olika aspekter av privatekonomi blivit ett tydligare inslag i undervisningen. Regeringen kommer att följa frågan.

Finansiell folkbildning

Finansinspektionen har genom sitt regleringsbrev som mål att främja konsumenternas ställning på finansmarknaden genom finansiell folkbildning. Ett flertal utbildningsprojekt har initierats, bl.a. med unga vuxna, arbetstagare och äldre kvinnor och män som målgrupp, liksom inom ramen för utbildningen i svenska för invandrare (sfi). Arbetet har fått ett bra genomslag. Det är viktigt att folkbildningen har ett tydligt fokus på krediter och skuldsättning.

Skarpare sanktioner vid otillbörlig marknadsföring

Marknadskommunikationen har allmänt sett blivit mer snabbörlig och uppsökande och detta gäller inte minst marknadsföringen av krediter. Som nämnts tidigare måste ett förbudsföreläggande mot en marknadsföringsåtgärd i dag godkännas av näringsidkaren för att få verkan. Om näringsidkaren inte godkänner föreläggandet måste KO ta ärendet till MD för prövning. I Regeringskansliet har ett lagförslag tagits fram som innebär att KO under vissa förutsättningar direkt kommer att kunna förbjuda en näringsidkare att fortsätta med t.ex. en reklamkampanj som rör krediter (Ds 2015:45).

En mer ansvarsfull kreditgivning

För att stärka konsumentskyddet och minska risken för att konsumentkrediter leder till överskuldssättning har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att överväga åtgärder för att åstadkomma en mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter (dir. 2015:43). De åtgärder som föreslås ska i första hand vara riktade mot snabbån. Om det bedöms lämpligt, får utredaren föreslå att åtgärderna även ska gälla andra

slags konsumentkrediter. Uppdraget ska redovisas i september 2016. I uppdraget ingår att överväga följande åtgärder:

- Skärpta marknadsförings- och informationskrav

Som konstaterats ovan har marknadsföringen blivit mer snabbriktig och uppsökande inte minst när det gäller krediter och den riktar sig ofta mot utsatta grupper av konsumenter. Regeringen har därför gett utredningen i uppdrag att överväga om skärpta krav bör införas när det gäller information och marknadsföring. I detta ingår bl.a. att analysera om det i lag bör införas krav på måttfullhet och återhållsamhet.

- Skriftlighetskrav

Ett krav på konsumentens undertecknande eller annan skriftlig bekräftelse skulle kunna ge konsumenten bättre förutsättningar att fatta mer genomtänkta beslut. Utredningen har därför i uppdrag att ta ställning till om det bör införas ett sådant krav.

- En civilrättslig sanktionsregel vid bristande kreditprövning

Utredningen har också i uppdrag att ta ställning till om en civilrättslig sanktionsregel bör införas vid bristande kreditprövning. En sådan påföljd som exempelvis skulle kunna innebära att konsumenten inte behöver betala tillbaka det lånade beloppet skulle öka kreditgivares incitament att noga bedöma konsumenters ekonomiska förmåga. Utredningen ska även utveckla vilka krav som ska ställas på en kreditprövning.

- Räntetak

Det finns i dag inte någon specifik begränsning av kreditgivarens möjlighet att ta ut kreditränta eller dröjsmålsränta. I stället gäller generella regler om ocker och oskäligen avtalsvillkor. Det är dock svårt att på förhand avgöra om det föreligger ocker i det enskilda fallet. Regeringen har därför gett utredningen i uppdrag att ta ställning till om det bör införas en begränsning av den kreditränta och dröjsmålsränta som får tas ut (räntetak). Ett räntetak skulle kunna leda till att en kreditgivare blir mer noggrann med sin utlåning. Genom ett räntetak skulle också risken minska för att konsumentens kostnader för lånet eskalerar.

- Kostnadstak

För snabbån med en längre löptid och för snabbån där konsumenten är i dröjsmål med betalningen finns det en risk att kostnaderna för

krediterna blir svåra för konsumenten att hantera. Förutom ränta kan konsumenten med tiden behöva betala t.ex. aviavgifter, påminnelseavgifter och inkassokostnader. Utredningen har därför i uppdrag att ta ställning till om det bör införas en begränsning av det totala belopp som en konsument ska kunna bli skyldig att betala.

- En begränsning av möjligheten att förlänga lån

I vissa situationer kan det finnas goda skäl för en konsument att förlänga ett lån. Sådana förlängningar riskerar dock att leda till att skulden snabbt ökar och att konsumenten leds in i djupare skuldsättning. Utredningen ska därför ta ställning till om det bör införas en begränsning av möjligheten att förnya eller förlänga en konsumentkredit.

Motverka skuldsättning i samband med spel om pengar

En skuldsättning kan ha orsakats av spel om pengar. Undersökningar visar att färre personer spelar för mer pengar och att spelberoendet, inte minst bland unga män, ligger på oroväckande nivåer samt att marknadsföringen för spel ökar. Regeringen avser att omreglera spelmarknaden i syfte att säkerställa ett högt konsumentskydd, sociala hänsyn och en måttfull marknadsföring (se utg. omr. 17 avsnitt 2.6.7 och avsnitt 17). I detta ingår att överväga om förbudet mot spel på kredit behöver ses över och skärpas.

Förbättrad hantering av skulder till det allmänna

År 2014 hade 187 000 medborgare skulder enbart till staten. Det kan exempelvis handla om tv-avgifter, studiemedelsavgifter, felparkeringsavgifter eller underhållsstöd. När en fordran överlämnas till Kronofogdemyndigheten för indrivning kan det få negativa konsekvenser för enskilda, bl.a. i form av betalningsanmärkningar. Ett arbete har inletts alternativt planeras hos de myndigheter som i dag överlämnar många fordringar till Kronofogdemyndigheten (Skatteverket, Transportstyrelsen, Radiotjänst, Centrala Studiestödsnämnden [CSN], Försäkringskassan och Polismyndigheten) med att utveckla rutiner och arbetssätt som innebär att de, så långt det är möjligt, själva driver in fordringarna. Syftet är att motverka att skulder överlämnas till Kronofogdemyndigheten för indrivning utan att alla andra möjliga åtgärder först har vidtagits av berörd myndighet. Tidigare och pågående liknande arbete hos bl.a. Radiotjänst och CSN

har visat på goda resultat. Om inte detta arbete får avsedd effekt kommer ytterligare åtgärder att övervägas.

Det har i betänkandet Mer trygghet och bättre försäkring (SOU 2015:21) föreslagits att arbetsgivare varje månad på elektronisk väg ska rapportera inkomst för sina anställda enligt kontantprincipen. Det skulle kunna minska risken för skuldsättning till följd av att bidrag, exempelvis bostadsbidrag och underhållsstöd, betalas ut utifrån inaktuella inkomstuppgifter, ett problem som inte minst Försäkringskassan påtalat. Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Mer kraftfull budget- och skuldrådgivning

Budget- och skuldrådgivning är en obligatorisk verksamhet för kommunerna. Budget- och skuldrådgivarna i kommunerna ska genom olika former av ekonomisk rådgivning bidra till att förebygga skuldproblem och hjälpa skuldsatta personer att finna en lösning på sin situation. Sistnämnda kan t.ex. handla om att aktivt medverka till en skuldsanering. Budget- och skuldrådgivare kan också vara behjälpliga när det gäller att försöka uppnå frivilliga överenskommelser med näringsidkare. KOV har ett ansvar för att ge stöd till budget- och skuldrådgivare i kommunerna genom information, utbildning och tillhandahållande av handläggningsstöd. KOV genomför även utvärderingar av kommunernas budget- och skuldrådgivning.

I en fördjupad studie av budget- och skuldrådgivarnas verksamhet, som regeringen gett KOV i uppdrag att utföra, bekräftas tidigare kända uppgifter om att omfattningen och kvaliteten på budget- och skuldrådgivningen varierar, liksom att verksamheten är relativt okänd.

Regeringen avser att lämna ett uppdrag till KOV att i samråd med tillsynsmyndigheten Inspektionen för vård och omsorg (IVO), Kronofogdemyndigheten och andra berörda aktörer ta fram rekommendationer när det gäller budget- och skuldrådgivning. Regeringen bedömer att ett sådant underlag kan vara av värde i samband med utveckling och uppföljning av budget- och skuldrådgivningsverksamheten i kommunerna. Regeringen överväger i detta sammanhang, utifrån förslag i betänkandet Ut ur skuldfällan (SOU 2013:72), lagändringar som förtydligar vad den obligatoriska budget- och skuldrådgivningen innebär.

Strukturellt samarbete för att motverka problem med skulder

Det finns många kvinnor och män med skuldproblem som inte vänder sig till budget- och skuldrådgivningen i kommunerna. Som framgått ovan hänger det delvis samman med att det är en relativt okänd verksamhet. Men det kan även bero på skamkänslor eller en svår livssituation. KOV har i ovan nämnda studie förordat mer uppsökande och riktade insatser gentemot ekonomiskt utsatta personer. Regeringen avser att ge KOV i uppdrag att i samverkan med Kronofogdemyndigheten och andra berörda myndigheter verka för ett strukturellt samarbete mellan samhällsaktörer som genom uppsökande verksamhet direkt eller indirekt kan bidra till att motverka problem med skulder. Ett samarbete bör härvid t.ex. eftersträvas med socialtjänsten, psykiatrin, Kriminalvården och det civila samhällets organisationer. Förutom att åstadkomma mer skraddarsydda insatser tydliggör ett sådant uppdrag olika aktörers roller, vilket bör leda till högre effektivitet.

Skuldsanering som når fram till och används av de svårast skuldsatta

Möjligheten till skuldsanering, som infördes 1994, innebär att en svårt skuldsatt person kan få sina skulder avskrivna och börja om på nytt. Skuldsanering innebär att en samlad avveckling görs av den skuldsattes skulder.

Antalet personer som ansöker om och beviljas skuldsanering har ökat kontinuerligt. År 2014 ansökte drygt 10 000 personer om skuldsanering, varav ca 53 procent var män och ca 47 procent var kvinnor. Det finns dock ett stort antal ytterligare personer som skulle kunna få skuldsanering om de ansökte om det. Om fler skuldsatta får sina skulder sanerade skulle det, vid sidan av den lättnad detta innebär för individerna själva, vara en stor fördel för samhället. Med utgångspunkt i betänkandet Ut ur skuldfällan (SOU 2013:72) pågår ett arbete med att ta fram lagförslag som syftar till att få fler s.k. evighetsgäldenärer att ansöka om och genomgå skuldsanering. En bärande tanke är att förenkla förfarandet för den skuldsatte. En särskild satsning görs för att möta de utökade krav som förslaget kommer att ställa på Kronofogdemyndigheten (se utg.omr. 3 avsnitt 5).

Särskild hänsyn till barn och unga

I betänkandet Överskuldsättning i kredit-samhället? (SOU 2013:78) redovisas

konsekvenser för barn och unga i svårt skuldsatta familjer. Det anges bl.a. att ca 161 000 barn lever i familjer med skulder hos Kronofogdemyndigheten. Bland dessa lever ca 38 000 i familjer som står under löneutmätning och ca 7 500 i familjer som genomgår skuldsanering. Det finns sannolikt också ett stort antal barnfamiljer som har skuldproblem utan att finnas med i Kronofogdemyndighetens register. Som konstateras inledningsvis kan barn till högt skuldsatta föräldrar ofta drabbas hårt av föräldrarnas situation och de ovan beskrivna åtgärderna för att motverka problem med skulder är därför mycket viktiga också utifrån barnens perspektiv.

Barn är ofta särskilt utsatta vid utredningsåtgärder av olika slag. Inom ramen för den översyn som görs av utredningsbalken (dir. 2014:127) ska det därför bl.a. övervägas om de skyddsregler som finns till förmån för gäldenären och dennes familj är tillräckligt omfattande. Det kan t.ex. gälla skyddet av den skuldsattes familj vid avhysning eller att säkerställa att en skuldsatt som är föremål för utmätning har råd att umgås med sina barn. Utredningen ska rapportera sitt uppdrag i november 2016.

Statistik från Kronofogdemyndigheten visar att antalet barn som berörs av avhysningar minskat på senare år, men 2014 handlade det ändå om drygt 450 barn. Regeringens arbete för att motverka hemlöshet har bl.a. fokus på att undvika vräkning, framför allt när det gäller barnfamiljer (se utg. omr. 9 avsnitt 7.8.2).

Det har genomförts flera lagändringar som gör det svårare att skuldsätta barn. Det har exempelvis förtydligats att en förälder enbart kan sätta ett barn i skuld om det finns ett samtycke från överförmyndaren, likaså att barn inte kan stå som bilägare eller drabbas av kostnader för läkar- eller tandläkarbesök. Antalet barn i Kronofogdemyndighetens register har sjunkit från 1 790 barn 2010 till 770 barn 2014, sannolikt som en följd av nämnda lagändringar.

Regeringen kommer att följa utvecklingen noga, särskilt avseende barn som lever i överskuldsatta familjer.

Strategi för hållbar konsumtion

Som nämnts ovan är en bredare ansats, som i högre utsträckning inkluderar såväl miljömässiga, sociala som ekonomiska hållbarhets-

aspekter, önskvärd när det gäller konsumentpolitiken. Enligt en undersökning från Svensk Handel tycker sju av tio konsumenter att frågor som rör miljö, hållbarhet och socialt ansvarstagande är viktiga när de handlar. Samtidigt visar rapporter från Naturvårdsverket att den genomsnittliga privata konsumtionen i Sverige är långt ifrån miljömässigt hållbar, inte minst när det gäller utsläppen från svensk konsumtion som sker i andra länder. Mot den bakgrunden avser regeringen att ta fram en strategi för hållbar konsumtion. När det gäller det miljömässiga perspektivet bör åtgärderna ha generationsmålet, dvs. målet att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser, liksom de miljömål för vilka konsumtionen har en central betydelse, i fokus. När det gäller social hållbarhet är inte minst frågor som rör fri och rättvis handel av stor betydelse. Regeringen avser att pröva frågan om Sverige ska bli en Fair Trade Nation likt exempelvis Wales och Skottland. Därvid ska regeringen undersöka vilka kriterier som kan vara lämpliga för detta.

Frågor som rör hållbar konsumtion ingår delvis i KOV:s uppdrag. Inom ramen för tillsynsverksamheten kan det t.ex. gälla att kontrollera att näringsidkare inte vilseleder konsumenterna när det gäller vilka miljöhänsyn som har tagits. Vidare är information som rör hållbar konsumtion en viktig del av konsumentupplysningstjänsten Hallå konsument. Ett nytt mål som inrymmer ett mer tydligt hållbarhetsperspektiv ställer högre krav på KOV när det gäller frågor som rör hållbar konsumtion. En särskild satsning görs för att KOV ska kunna möta de nya kraven.

Ytterligare satsningar på upplysningstjänsten Hallå konsument

Mot bakgrund av att konsumentmarknaderna blivit mer komplicerade samtidigt som konsumenter har svårt att hitta fram till ett oberoende konsumentstöd fick KOV förra året uppdraget att tillsammans med övriga berörda aktörer tillhandahålla en konsumentupplysningstjänst som skulle kunna nås både via telefon och webb. Intresset för tjänsten Hallå konsument har allt sedan lanseringen den 31 mars 2015 varit stort, vilket inneburit att väntetiderna delvis varit långa

och att chattfunktionen under vissa perioder inte kunnat hållas öppen. En särskild satsning görs för att svarstiderna inte ska bli så långa att de avhåller konsumenter från att vända sig till Hallå konsument. Regeringen kommer som nämnts ovan att följa vilka effekter tjänsten får för konsumenter och de olika samverkansaktörerna.

Effektiv tvistlösning utanför domstol

Som nämnts i samband med resultatredovisningen har antalet ärenden till ARN ökat kraftigt sedan det infördes en möjlighet för konsumenter att anmäla tvister via nämndens webbplats. Den ökade ärendetillströmningen bedöms vara permanent. Vidare har nya EU-regler tillkommit som innebär att fler typer av tvister kommer att kunna prövas av ARN och som ställer utökade krav på effektiv ärendehantering, bl.a. genom uppställda tidsfrister. En särskild satsning görs för att möta de krav som den utökade ärendetillströmningen i kombination med de nya EU-kraven ställer på ARN:s verksamhet.

Stärka skyddet på konsumentmarknaderna

Nya marknadsförings-, försäljnings- och betalningsmetoder växer kontinuerligt fram på konsumentmarknaderna. Utvecklingen är till stor del positiv för konsumenterna, men har ibland medfört att de försatts i ett kraftigare underläge gentemot näringsidkarna. Särskilda problem har identifierats i samband med telefonförsäljning och finansiell rådgivning. Regeringen avser att, med tidigare nämnda utredningar och remissvar som underlag, överväga åtgärder för att stärka konsumentskyddet. Inom EU väntas initiativ som rör konsumentköp på den digitala inre marknaden. Frågor som rör en mer effektiv tillsyn, konsumentvarors hållbarhet och kollaborativ konsumtion kan komma att aktualiseras i detta sammanhang.

Konsumentskydd på bostadsmarknaderna

Med anledning av de tidigare nämnda problemen på fastighetsmäklarmarknaden analyserar regeringen om en möjlighet för FMI att bedriva tillsyn även över fastighetsmäklarbolag bör över-

vägas. FMI:s tillsyn är i dag begränsad till en tillsyn enbart över enskilda mäklare.

Konsumentskyddet på bostadsrättsmarknaden har ifrågasatts, likaså bostadshyresgästernas situation. Regeringen har tillsatt en utredning om hyresgästernas ställning (dir. 2015:83) och överväger åtgärder när det gäller bostadsrättsmarknaden.

Översyn av systemet för resegarantier

Det nya, snart antagna, direktivet om paketresor inrymmer, liksom det nuvarande direktivet, bestämmelser om att medlemsstaterna ska se till att det finns ett system för resegarantier om researrangören hamnar på obestånd. Det finns ett tillkännagivande från riksdagen om att resegarantisystemet ska ses över (bet. 2004/05:LU8, rskr. 2004/05:154, rskr. 2004/05:155). En utredning har tillsatts för att genomföra de nya EU-reglerna om paketresor och samtidigt se över systemet för resegarantier (dir. 2015:69).

Patent- och marknadsdomstol

För att säkerställa hög kvalitet och effektivitet i avgöranden som rör bl.a. marknadsföring och avtalsvillkor avser regeringen att i en proposition föreslå att en ny Patent- och marknadsdomstol och en ny Patent- och marknadsöverdomstol inrättas. Detta innebär att mål och ärenden som i dag hanteras av MD i stället ska hanteras av de nya domstolarna och att MD därmed avvecklas. Avsikten är att reformen ska träda i kraft den 1 september 2016. MD har fått i uppdrag att överföra sina uppgifter till de nya domstolarna (se även utg.omr. 4 avsnitt 2.3.2).

Civila samhället

Den ideella sektorn spelar en viktig roll inom konsumentpolitiken. Med utgångspunkt i den tidigare omnämnda förordningen om statligt stöd till organisationer på konsumentområdet ska KOV förmedla stöd till organisationer som verkar på konsumentområdet. Syftet är att öka förutsättningarna för dessa organisationer att bedriva en verksamhet som främjar konsumenternas intressen.

Att det civila samhället har förutsättningar att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden utgör en central del av demokratin. En särskild satsning görs för att möjliggöra ytterligare insatser från det civila samhällets sida när det gäller att främja konsumenternas intressen.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 2:1 Marknadsdomstolen

Tabell 4.3 Anslagsutveckling 2:1 Marknadsdomstolen

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2014	Utfall	10 037		161
2015	Anslag	10 979 ¹	Utgifts-prognos	10 863
2016	Förslag	7 413		
2017	Beräknat	0		
2018	Beräknat	0		
2019	Beräknat	0		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för Marknadsdomstolens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.4 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 2:1 Marknadsdomstolen

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	10 979	10 979	10 979	10 979
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	168	292	486	708
Beslut	-3 734	-11 272	-11 464	-11 686
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt		0	0	0
Förslag/ beräknat anslag	7 413	0	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

I enlighet med 2014 års ekonomiska vårproposition avser regeringen att i en proposition föreslå att domstolsprövningen av immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål ska ske samlat i en särskild domstol i första instans (Patent- och marknadsdomstolen) och en särskild domstol i andra instans (Patent- och marknadsöverdomstolen). Som en konsekvens av förslaget ska MD avvecklas och upphöra som myndighet den 31 augusti 2016. Regeringen föreslår därför att 3 706 000 kronor av anslaget ska överföras budgetåret 2016 och att samtliga medel ska överföras fr.o.m. 2017 och framåt från anslaget till anslaget 1:5 *Sveriges Domstolar* under utgiftsområde 4 för att bidra till att finansiera reformen (se även utg. omr. 4, avsnitt 2.6.5). Från 2017 tas anslaget därför inte längre upp på statens budget under utgiftsområde 18.

Anslaget föreslås minska med 28 000 kronor fr.o.m. 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att 7 413 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Marknadsdomstolen* för 2016.

4.6.2 2:2 Konsumentverket

Tabell 4.5 Anslagsutveckling 2:2 Konsumentverket

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2014	Utfall	126 502		2 265
2015	Anslag	135 208 ¹	Utgifts-prognos	135 031
2016	Förslag	141 749		
2017	Beräknat	144 159 ²		
2018	Beräknat	145 394 ³		
2019	Beräknat	148 084 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 142 714 tkr i 2016 års prisnivå.

³ Motsvarar 141 711 tkr i 2016 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 141 710 tkr i 2016 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Konsumentverkets förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.6 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 2:2 Konsumentverket

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	135 208	135 208	135 208	135 208
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	1 878	3 266	5 441	8 044
Beslut ³	4 663	5 685	4 745	4 832
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	141 749	144 159	145 394	148 084

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

³ Från 2016 års anslagsökning på totalt 6 000 000 kronor avgår föregående års engångsvisa ökning på 1 000 000 kronor samt 337 000 kronor i minskning, vilket innebär en ökning med 4 663 000 kronor.

Konsumenternas efterfrågan på stöd från upplysningstjänsten Hallå konsument har varit stort och trycket på tjänsten bedöms öka i takt med att tjänsten blir mer känd. Regeringen föreslår mot den bakgrunden att anslaget ökas permanent med 3 000 000 kronor per år fr.o.m. 2016.

För att möjliggöra ytterligare insatser från KOV:s sida när gäller hållbar konsumtion föreslår regeringen att anslaget ökas permanent med 3 000 000 kronor för 2016 och med 4 000 000 kronor fr.o.m. 2017.

Anslaget föreslås minska med 337 000 kronor fr.o.m. 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

Regeringen föreslår att 141 749 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Konsumentverket* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 144 159 000 kronor, 145 394 000 kronor respektive 148 084 000 kronor.

4.6.3 2:3 Allmänna reklamationsnämnden

Tabell 4.7 Anslagsutveckling 2:3 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

			Anslags- sparande	
2014	Utfall	34 258		-102
2015	Anslag	35 524 ¹	Utgifts- prognos	34 542
2016	Förslag	42 178		
2017	Beräknat	42 694 ²		
2018	Beräknat	43 491 ³		
2019	Beräknat	44 371 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 42 180 tkr i 2016 års prisnivå.

³ Motsvarar 42 181 tkr i 2016 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 42 180 tkr i 2016 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Allmänna reklamationsnämndens förvaltningsgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.8 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 2:3 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	35 524	35 524	35 524	35 524
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	602	1 043	1 724	2 478
Beslut ³	6 052	6 127	6 243	6 369
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	42 178	42 694	43 491	44 371

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

³ Från den permanenta ökningen på 10 200 000 kronor fr.o.m. 2016 avgår föregående års engångsvisa ökning på 4 000 000 kronor exklusive pris och löneomräkning samt 80 000 kronor i minskning, vilket innebär en ökning med 6 052 000 kronor.

Eftersom den ökade ärendetillströmningen till ARN bedöms vara permanent och mot bakgrund av att EU-lagstiftningen ställer högre krav på verksamheten både när det gäller omfattning och effektivitet anser regeringen att ARN be-

höver tillföras ytterligare medel. Regeringen föreslår därför att anslaget permanent bör ökas med 10 200 000 kronor fr.o.m. 2016.

Anslaget föreslås minska med 80 000 kronor fr.o.m. 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

Regeringen föreslår att 42 178 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Allmänna reklamationsnämnden* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 42 694 000 kronor, 43 491 000 kronor respektive 44 371 000 kronor.

4.6.4 2:4 Fastighetsmäklarinspektionen

**Tabell 4.9 Anslagsutveckling
2:4 Fastighetsmäklarinspektionen**

Tusental kronor

År	Utfall	17 746	Anslags- sparande	399
2014	Utfall	17 746	Anslags- sparande	399
2015	Anslag	16 725 ¹	Utgifts- prognos	16 698
2016	Förslag	17 952		
2017	Beräknat	18 154 ²		
2018	Beräknat	18 465 ³		
2019	Beräknat	18 821 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 17 953 tkr i 2016 års prisnivå.

³ Motsvarar 17 954 tkr i 2016 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 17 954 tkr i 2016 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Fastighetsmäklarinspektionens förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet vid Fastighetsmäklarinspektionen

Tabell 4.10 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2014	17 323	13	17 885	-549
Prognos 2015	17 515	11	17 124	402
Budget 2016	17 630	11	17 954	-313

Källa: Fastighetsmäklarinspektionen.

Enligt fastighetsmäklarlagen har FMI rätt att ta ut registreringsavgifter från fastighetsmäklare i form av ansökningsavgifter och årliga avgifter. Antalet ansökningar om registrering av fastig-

hetsmäklare ökade under 2014 jämfört med 2013. Avgiftsintäkterna ökade under 2014 till 17 323 000 kronor, jämfört med 17 099 000 kronor året innan. Avgiftsintäkterna förväntas stiga under 2015 och därefter öka något ytterligare 2016.

Regeringens överväganden

**Tabell 4.11 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för
2:4 Fastighetsmäklarinspektionen**

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	16 725	16 725	16 725	16 725
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	257	447	740	1 077
Beslut	970	982	1 000	1 019
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	17 952	18 154	18 465	18 821

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

Regeringen föreslår att anslaget återgår plan- enligt till ordinarie anslagsnivå efter att under budgetåret 2015 ha finansierat en engångsvis ökning av anslaget 2:3 *Allmänna reklamationsnämnden* med 1 000 000 kronor.

Anslaget föreslås minska med 45 000 kronor fr.o.m. 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

Regeringen föreslår att 17 952 000 kronor anvisas under anslaget 2:4 *Fastighetsmäklarinspektionen* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 18 154 000 kronor, 18 465 000 kronor respektive 18 821 000 kronor.

4.6.5 2:5 Åtgärder på konsumentområdet

Tabell 4.12 Anslagsutveckling 2:5 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

År	Utfall	17 304	Anslags-sparande	155
2014	Utfall	17 304	Anslags-sparande	155
2015	Anslag	15 459 ¹	Utgifts-prognos	15 075
2016	Förslag	18 459		
2017	Beräknat	18 459		
2018	Beräknat	18 459		
2019	Beräknat	18 459		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för stöd till kunskapsbyggande på konsumentområdet, stöd till kommuners konsumentverksamhet samt för stöd till det civila samhällets organisationer som på olika sätt främjar konsumenternas intressen.

Kompletterande information

Stödet till det civila samhällets organisationer regleras i förordningen (2007:954) om statligt stöd till organisationer på konsumentområdet.

Regeringens överväganden

Tabell 4.13 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 2:5 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	15 459	15 459	15 459	15 459
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	3 000	3 000	3 000	3 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	18 459	18 459	18 459	18 459

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att anslaget återgår plan-enligt till ordinarie anslagsnivå efter att under budgetåret 2015 ha finansierat en engångsvis

ökning av anslaget 2:3 *Allmänna reklamerationsnämnden* med 2 000 000 kronor.

För att möjliggöra ytterligare insatser från det civila samhällets sida för att främja konsumenternas intressen föreslår regeringen att anslaget ökas permanent med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2016.

Regeringen föreslår att 18 459 000 kronor anvisas under anslaget 2:5 *Åtgärder på konsumentområdet* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 18 459 000 kronor för respektive år.

4.6.6 2:6 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tabell 4.14 Anslagsutveckling 2:6 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

År	Utfall	4 374	Anslags-sparande	0
2014	Utfall	4 374	Anslags-sparande	0
2015	Anslag	3 374 ¹	Utgifts-prognos	3 374
2016	Förslag	4 374		
2017	Beräknat	4 374		
2018	Beräknat	4 374		
2019	Beräknat	4 374		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till utveckling av miljömärkningskriterier för konsumentprodukter. Statsbidraget betalas till Miljömärkning Sverige Aktieföretag, som ansvarar för det nordiska miljömärkningssystemet Svanen och EU-miljömärket EU Ecolabel i Sverige.

Regeringens överväganden

Tabell 4.15 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 2:6 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	3 374	3 374	3 374	3 374
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	1 000	1 000	1 000	1 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	4 374	4 374	4 374	4 374

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att anslaget återgår plan- enligt till ordinarie anslagsnivå fr.o.m. 2016 efter att under budgetåret 2015 ha finansierat en engångsvis ökning av anslaget 2:3 *Allmänna reklamationsnämnden* med 1 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 4 374 000 kronor anvisas under anslaget 2:6 *Bidrag till miljömärkning av produkter* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 4 374 000 kronor för respektive år.